

Leszállt a három legnépszerűbb Partos gyógyszernek az ára

Örömmel jelentjük az amerikai magyarságnak ezt a hírt. Örülünk, hogy a háborús drágasági pótlék és háborus adó megszűnése folytán,

visszatérhetünk a régi, háboru előtti árakhoz.

Sok ezer dollár megtakarítását jelenti ez rendelőink százezeire nézve. Az eredeti árakon küldjük szereinket az ország bármely részébe.

Szervezetünk erősítése

Igen fontos feladatunk, de könnyen megtehetjük, mert van rá elismert, bevált eszközünk a

PARTOGLORY

VERKÉPZŐ, IZOM ÉS IDEGERŐSÍTŐ

A Partogloryból öntsünk egy kávéskanállal egy pohárka ivóvízbe és így tápszerré változtatott vizet igyunk.

Háromszor ismételjük ezt napjában.

A Partoglory-ban vas és foszfát van. A vas a vért szaporítja, a foszfát a szervezetet erősíti általában.

AJANLATOS FŐKÉP VÉRSEGENYEKNEK GYENGÉLKEDŐKNEK

és azoknak, akik könnyen meg szoktak hűlni.

PARTOHERB vesefü és gyökértea

A VESE ÉS HÓLYAG TISZTÍTÓJA, VÉDŐJE.

Nagyszerű teát főzhetünk belőle. Teáját melegen kell meginni este lefekvés előtt.

Ugy kiizzad tőle az ember, hogy kimegy a pórusokon is sok tisztátalanság.

A vesék munkája rendben folyik a használata után, mert a PARTOHERB győgyereje megerősíti a vesét és a vízkiválasztó szerveket.

A reumasók a vérük tisztátalansága, az izmaik közé lerakodott s az ereikben lévő savak következtében szenvednek oly borzalmasan. Veséjük nem működik jól, el van dugulva s így nem tudnak kikerülni a szervezetből a tisztátalanságok. A Partoherb nemcsak a pórusokon át izzadság formájában távolítja el a savakat a szervezetből, de a vese megjavítása által is.

Reumasoknak nélkülözhetetlen.

Kemény télnek nézünk elébe.

Hideg őszi napok figyelmeztetnek bennünket arra, hogy közeleg a tél s minden jel arra vall, hogy kegyetlen hideg lesz.

A szervezetünket olyan állapotba kell helyezni, hogy elviselhesse az idő viszontagságait.

Elsősorban természetesen arra kell ügyelni, hogy a

test kohója, a gyomor jó karban legyen,

hogy biztosítsa testünk melegségét. A gyomorban a táplálék emésztése közben fejlődik a szükséges hő. Ha a gyomor nem jól működik, könnyebben meghűl az ember. Így vagyunk a tisztátalan vérről is.

Az orvos cukorka alakban **GYOMOR ÉS VÉRTISZTÍTÓ CUKORKA**

Régi jó orvosságok. Régi alacsony árak.

A legnépszerűbb három Partos gyógyszer leszállított, eredeti ára a következő:

PARTOLA nagy doboza \$1.00
Hattal csak 5 dollár

PARTOGLORY üvege csak \$1.00
Hattal szintén 5 dollár.

PARTOHERB nagy doboza \$1.00
Hattal egyszerre csak 5 dollár.

A három szerből 2—2 adaggal összesen csak 5 dollár.

Küldje be rendelését a pénzzel és az alábbi szelvényvel együtt erre a címre:

Partos Patika
160 SECOND AVENUE, NEW YORK, N. Y.

A GYOMORNAK ERŐSÍTŐJE, RENDBENTARTÓJA JAVÍTÓJA

Aki azt akarja, hogy étvágya és emésztőképessége jó legyen s gyomrának megbeleinek kiürülése pontos legyen.

HASZNALJA EZT A LEGKEDVELTEBB HASHAJTÓSZERT

Készül az 1922. évi Disz Fali Naptár

s szebb lesz bármelyik eddigi naptárunknál.

MEGKAPJA, HA MÉR MOST RENDEL

PARTOS GYÓGYSZERT

Minden 1 dolláros értékű rendelésnél megkapja a remek szép kiállítású, diszes fali naptárt ajándék gyanánt.

5 dolláros rendelésnél kap fali naptárt és még külön 1 darab finom növénybalzsam szappant.

10 dolláros rendelésnél kap fali naptárt és még külön 2 darab finom növénybalzsam szappant.

Küldje be az alábbi szelvényt!

Rendelési és disznaptár szelvény.

Tisztelt Partos ur:—
Kérem a mellékelt \$ ..... ért a következő orvos-ságokat megküldeni:

.....
.....
.....
és címre a disznaptárt annak elkészülése után azonnal megküldeni.
Név .....
Cím .....

SZABADSÁG

SZABADSÁG SUNDAY MAGAZINE

Gainsboroughnak, a világhírű angol festőnek a "The Blue Boy" című képe, amelyet százhetvenezer font sterlingért — eddig hallatlan összegért — megvett a napokban két előkelő amerikai műgyűjtő a manchesteri hercegtől. A vásárlás óriási szenzációt okozott úgy Angliában, mint az Egyesült Államokban. A Blue Boy egyike a világ legzseniálisabban megoldott képtémáinak.

VASÁRNAP

"Szabadság" szépirodalmi melléklete
SUNDAY MAGAZINE
of the oldest established and largest
Hungarian Paper in the United States
Editor DR. ANDREW CSERNA szerkesztő
Edited and Published at — Szerkesztőség
és kiadóhivatal
700—702—704 Huron Rd., Cleveland, O.

Az életünkért

nem vagyunk felelősek. Az életünket nem mi magunk választottuk meg — szeretik hangoztatni azok, akik hisznek a szerencsében és ettől várják a dolgok jobbra fordulását. Igaz: semmi beleszólásunk nem volt abba, hogy hol és mikor jöjjünk a világra s ha lehetőség volna, sokan közülünk bizony más életet választottak volna.

MINDIG vannak közöttünk olyanok, akik nem képesek előre nézni, csak hátra. Mindig vannak közöttünk olyanok, akik azt szeretik hangoztatni, milyen jók voltak a rég letűnt napok. Ezek másról se tudnak szólni, csak arról, mennyire sajnálják, hogy ők nem a régi szép időkben éltek. Ezek egyebet se tudnak hangoztatni, csak azt, hogy a mi modern korszakunk degenerált s hogy a mi modern ifjúságunk képtelen az életre — mindaddig hangoztatják, amíg halálosan megunják őket és azt kívánják, a sok lamentáció helyett inkább csinálnának valamit, hogy ezt az életet, amit annyira kárhoztaknak, megváltoztassák, jóvá tegyék.

AZÉRT jöttünk erre a világra, hogy megküzdjünk az étellel. Azért jöttünk, hogy harcoljunk az étellel. Azért jöttünk, hogy vegyük az életet, a milyent, nem pedig azért, hogy siránkozzunk felette. Az élet nem olyan, a milyennek mi szeretnők látni, hanem olyan — amilyen! Az élet rakja ránk a terheket, ő dirigál minket, nem mi őt. A bölcs természet már régóta munkában volt, mielőtt mi megszülettünk volna.

Vagy alávetjük magunkat az élet tiltakozatos rendelkezésének, vagy el kell pusztulnunk, minden kímélet nélkül.

Sokszor mi magunk rontjuk el a boldogságunkat azzal, hogy folyton pa-

naszkodunk, semmivel nem vagyunk megelégedve, mindig mást várunk és mássa törekszünk, mint amit az élet ad nekünk.

AZ EMBER sokszor vakmerő. Az ember sokszor önhittan a mellére üt és így szól: én megtöröm a természet törvényét—tudom, senki se menekül büntetlenül, aki ezt megteszi, — én mégis megteszem. Érezzük, hogy a büntetés elkerülhetetlen. És a büntetés nem is kerül el minket.

Az az ember, aki folyton panaszkodik, az, akinek legkevesebb hajlama van az engedelmisséghez. Ez az az ember, aki nem akar a természet törvényei előtt meghajolni, aki a mellére üt és azt hiszi, hogy ő lesz a kivétel, aki a törvény alól kivonhatja magát.

AZ engedetlen ember élete csupa kálvária, csupa keserűség. Keserűség volt az élete már gyerekkorában, mikor fellázadt a szülői tekintély ellen és keserűség felnőtt korában, mikor nem akar meghajolni törvények előtt, amelyek megtartásának elve évszázadok óta világos a többi ember előtt.

Ugylátszik, mintha ezek az emberek hiába tanultak volna történelmet. Ugy látszik, mintha ezek az emberek nem akarnának okulni egyáltalán a történelmi példákól. Ezek nem akarják belátni, hogy a természettel szemben egy király semmi és egy közönséges halandó is senki. De a természet épen olyan könnyen taszít le egy királyt a trónusról, ha megszegi a törvényeket, mint a milyen könnyen emel magas polcra egy közönséges senkit.

Senki se felejtse el Margaret Fuller híres mondatát:

— Ugy veszem az életet, ahogy van!

— És Thomas Carlylenek, a chelseai bölcsnek a mogorva választát:

— Jól is teszi!

Segíts magadon s az Isten se ment meg a jaitól.

Nézd meg az anyját, vidd ki a lányát.

Nem zörög a haraszt, ha — pöd van előtte.

Ki az Erie vizét issza, tífusszal fizeti vissza.

Ne szólj szám, nem fáj fejem, — mondja a hasbeszélő.

Az egyenes ut a legrövidebb — a levegőben.

— Jó borknak nem kell cégér — csak boot-legger.

A HEGYMÁSZÓ

A VASÁRNAP részére írta: ALEXANDER BERNAT.

BUCSU.

Azt a fehér rózsát,
Amit adtam egyszer,
Hogyha nem szeretsz majd,
Szórd ki a szeleknek,
Messez hadd vigyék el!

Lángoló aszerelmem
Mit papírra tettem,
Hamvadó perzsa majd
Elcsókolja lassan,
Ott ég el a lelke!

S azután a lépem,
Az a halvány, sápadt —
Hullasz rá egy könnyet
Mielőtt elvetőd
S az lesz a bocsánat.

S amikor majd engem
Eltemetél, szepem,
Üzsd meg azt alkem,
Hadd szokoljak én is
Ezen a szomorú
Gyászos temetésen.

Haday Margit.

nyugodt férfierő, férfibátor-
ság mintaképe. És soha sem di-
cekedett túráival. Csak vélet-
lenül, másoktól tudhatta meg.
Még agkorra külsőben, a világ-
háború évében, tartózkodott
sok-sok győzelmének szinhe-
lyén. A leányai is sokszor elki-
sérték vesztélyes utjain.

A hegyi sport rendezes ma-
gányos sport. Az már sok, ha
ketten-hárman mennek. Kötel-
lél való biztosításokhoz perze
legalább két ember kell. Az
igazi hegyászó bensőleg, oda-
adással szereti a természetet.
A hegyászó nem fecseg. Akik
fecsegnek, nem voltak soha
nagy hegycsúcson. Különb
elment volna a kedvük a fecse-
géstől. Azok komoly emberek,
kik számat vetnek erejükkel, az
időjárással, a természet hatal-
mával. Azok a zajos, jodiróz
társaságok, melyekkel néha ta-
lálkozhatni a nagy hegycsúcsok
közében, vagy soha sem jut-
nak föl, vagy ha elváltakon
mégis fölmerészkednek, életük-
kel fizetik meg könnyelműségük-
et. A hegy komoly, férfiasan
való, ki hozzá méltó: erős és
fenégség!

LAIM, leánykám, gyertek
ide körém! Elkezdtek me-
sélni, érdekelni fog mind
nyájatokat. Megelevenít-
tem majd a madárijesz-
tőt. Tudjátok-e, hogy mi az? An-
gólul scarecrow a neve. A farmer kar-
róból olyan alkotmányt szegel össze,
amelyre, ha nadrágot, kabátot s fej-
nek egy sárga tökök huz, arra rossz
kalapot erősít, úgy fest a távolból,
mint valami tprongyos ember. Bi-
zony megijednek ettől a madarak a
nem mennek a farmer földjére ki-
kaparni a magot a földből, megenni
a gyenge hajtásokat. Persze csak ad-
dig félnék tőle, amíg meg nem ál-
lapítják, hogy az az emberforma
nem ember, hanem csak madárijesz-
tő, scarecrow. Aztán rá is szállnak a
fejére.

Ti sem fogtok az én mesém hatása
alatt éremekről álmodni. Megtudjátok,
hogy az én madárijeszítőm nem
veszedelmes fiu, hanem igen is jó cim-
bora. Meg fogtok vele barátkozni.
No, kezdjük!
Hol volt, hol nem volt, volt egy-
szer egy nyugalmazott tengerészka-
pitány. Bill kapitánynak hívták. El-
vesztette valamelyik balesete alkalmával
a fülléjét s azóta füllébbel bí-
cegett. Nem lehetett tengerész, bur-
don éldéget egy özvegyasszonynál,
akinek volt egy csinos leánykája.
Trisza volt a neve.

Egy szép napon kedve támadt
Triszának arra, hogy csónakon el-
menjen a tengerbe beszögelő dombra
s onnét nézze, mint merül alá a hull-
lámokba a lenyugvó nap vörvörös
korongja.
A kapitány, mint afféle öreg ten-
gerész, meg tudta mondani, hogy
milyen idő lesz pár óra múlva, vagy
másnap. Látozott egy kis felhőt a tud-
ta, hogy ilyen meleg nap zivatartal
szokott végződni. Csendes volt min-
den, a falevel se mozdult, a tenger
tükre nem fodrozta hullámok, az
sirályok nem repedtek. Olyan volt
az idő, aminőt nem szeretnek a ten-
gerészek. A vihar előtti nyugalom
aggaszt minden tengerészt.

— De azért ne félj, Trisza, min-
dulunk, — mondotta Bill kapitány,
— nem messze van a domb s alatta
a barlang, odajutunk néhány evező-
vágással. Ha vihar jön, bemeignyünk
majd a barlangba, megvéd az nem
csak az esőtől, de a szélétől is.
El is indultak mindjárt a tenger-
partra, oda, ahol a kapitány csónakja
ki volt kötve. A sziklás úton nehezen
haladt a falábú kapitány, de a sik
talajon majdnem versenyt futott a
leánykával.

A kapitány Triszával együtt a
csónakhoz ment, elővett ott a sziklák
közül több szál gyertyát meg egy cso-
mag gyufát, zsebre dugta azokat.
Olajosvaszonkátjának zsebeiben sok
minden hasznos dolog volt, bicika,
kötél, spárga, halászó horog, szeg,
olló, kis kalapács és sok olyasmi, a
mire fölfedező utjain, meg halászás
közben szükség volt.

Pár perc múlva már a csónakon
himbálódtak. A csónak vigan siklott
tova.
Egyszeresak hirtelen megijedt a
kapitány. Hatalmas örvényt, whirl-
poolt vett észre s félt, hogy a csónak
belekerül. Minden erejét megfeszítet-
te, hogy az egyre közeledő örvénytől
eltávolodjanak.
Trisza egy kicsit elspádot, bár bi-
zott a kapitány ügyességében, erejé-
ben. De ijesztően zuggott az örvény.
Olyan erővel örvénylett a víz, hogy
nagy tölcészerűen kimélyült. A
csónak ennek a tölcésnek a szélén
volt. A kapitány tudta, hogy ha nem
sikerül élevezni, belezuhanak az ör-

vénybe s akkor végük van. Amint
minden erejét megfeszítve evezett,
az egyik evező ketét tört s a kapi-
tány a csónak fenekére bukott. De
hamarosan feltápáskodott s rátekin-
tet Triszára. A leányka szép szemei
a távolba bámultak, olyan nyugodt
volt Trisza, mintha az örvény nem
fenyegette volna halállal. A kapitány
melléjeült és átölelte, mintha védeni
akarta volna a fenyegető halál ellen.
Szólni nem tudott, mert az örvény
széles morajlása elnémította. Most
már csak valami láthatatlan hatalom-
ban reménykedtek s megadással vár-
ták sorsukat.

A következő pillanatban a csónak
szédületes forgással belebukott az ör-
vénylő mélységbe. Trisza és a kapi-
tány kiestek, elszakadva egymástól,
de mind a ketten egy irányban zu-
hantak, a tenger feneketlen mélysé-
gbe.
Trisza úgy érezte, hogy láthatatlan
karok fogják és védelmezik. Nem lát-
ta a víztől semmit, de göcsösen
fogta Bill kapitány olajosvaszonka-

bátját. Amint lejjebb és lejjebb ju-
tott, érezte a hullámok hűvösödését,
csodálkozott, hogy még mindig él, de
akkor ámul el igazán, midén hírte-
len homokos tengerparton találta ma-
gát. Bill kapitánnyal együtt.

Trisza mosolyogva nézett Bill ka-
pitányra s kibontakozott élelő kar-
jai közül. Langyos volt a lég, vala-
mi kékes világozás áradt körülöt-
tük. A hely barlangszerű volt, ol-
dalt sziklák meredtek rájuk. A há-
zelben remek forrás bugyogott, szin-
te tavacska! alkott. Kékes-zöld
szine arra vallott, hogy a tengerrel
van összeköttetésben.

Bizony nem volt barátságos hely-
nek mondható ez a tengeraltali hely,
de Trisza azért jól érezte magát. Há-
lás volt, hogy életben maradt s
még csak meg se abesült a tenger
mélyére való jutás közben.

Bill kapitány zsörfölődött, kühö-
gött, mert ugyancsak sok sós vizet
ivott. Mindketten átázott ruhában
voltak, de nem dideregtek, mert va-
lóban langyos volt a barlang leve-
gője.

Trisza odament a forrás partjára
s összegyűjtött egy marok tengeri-
füvet. Száraz, selymes volt ez a
fü. Trisza letörölte vele a vizet Bill
kapitány arcáról, szeméből, füleiből.
Jól esett az öregnek a figyelemesség.
Felfűlt s megrázva fejét, így szólt:

— Nem értem a dolgot, hogy mi
történt veled, de hát jól vagyunk
s ez a fő. Majd csak történeki ve-
lünk valami, segítségünkre jön a
tenger tündére és visszajuttat ben-
nünket az édesanyád kis házikójá-
ba.

— Sohase aggódjunk, válaszolta
Trisza, hiszen olyan kellemes itt
lennünk.”
Bill kapitány kicsavarta a vizet
ruhájából. Megállapította, hogy ze-
bén vannak összes écnökjái s ez
megvigasztalta.

— Mit gondolsz, Trisza, hol-
vagyunk? — kérdezte az öreg.
— Talán valamelyik barlangunk-
ban, ahol még nem jártunk, — vé-
lekedett Trisza.

A kapitány kételkedett.
— Nem hiszem, hogy a föld saínén
volnánk. Mi vizen keresztül jutot-
unk ide s mint látjuk, nincs ennek
a barlangnak kijárata. Olyan ez,
mint egy templom belseje e fölött a
forrás fölött. Innét aligha tudunk
a magunk lábán kiszabadulni, —
mondotta aggodalommal.

(Folytatása következik.)

HETI KRÓNIKA

ZENGI HAFIZ

Muzsik rózsaberkét
Járom én.
Kébe ceruzámat
Rágom én.
Ezt a heti rigmust
Költöm,
Sejhuj...
Tudóságszagu kis
Költemény...!

Bistatom a muzsám:
Ah, jövel...!
Am a kis boszorhány
Nem jön el.
Muzsámióval
Frigyra lép,
Sejhuj...
S a rövidebb tájmért
Satrájka lép...!

Muzsámunka máma
Szervezett
S nem nyílt műhely már a
Szervezet.
Darabszámra játszik
Hurokon,
Sejhuj...
S övertájmra csókol
Homlokon...!

MCTFO,
Savanya enő
Már énnekem
Sziveket örös
Vad aszerlem...
Hiába fuvom,
Lángot nem ad,
Mámor tűznek
Zsarátnokát.

Junimussa már nem
Szende lány,
Jogért dicsőöz a
Satrájklányán.
Tökeüldözésre
Legató,
Sejhuj...
S arbitrációra
Kapható...!

A muzsám igényi
Már nagyok,
Mert nagyitókés tudja,
Hogy vagyok...
Homlokomra csókol
Nem lehel,
Sejhuj...
Kopassági díjat
Követel...!

Lányok, lányok, jó dászó
Nemde kell?
A költőhöz scabnek
Jertek el...
Es ha nem vesszitek
Majd zokon,
Sejhuj...
Csókoljatok bátran
Homlokon...!

Jertek el, oh jertek,
Van remény,
Hogy elkészül ez a
Zengemény.
S a sok nullát, amit
Keresek,
Sejhuj...
Mind, de mind megosztom
Veletek...!

Szememre büvös
Fátyol borult
Es rózsaködben
Felszáll a mult.
Virágot érlek
A siri hant
S azelid akkordot
Penget a lant.

Muzsik rózsaberkét
Járom én.
Miközben e rigmust
Költöm.
Kin szőlítte ez a
Költemény,
Sejhuj...
S az agyam is közben
Satrájka mé...!

S ha a baj fejemre
Rátalál,
Földes doktor majd meg
Operál.
Es ha Földes oda
Belefurt...
Sejhuj...
Akkor lesznek tényleg
Agyafurtt...!

Scabnek jöjjön el, ah
Mindahány
Viruló sólymári
Rózsalány...
Hadd szülessék meg a
Rigmusom,
Sejhuj...
Ko-operáció
Alapon...!

Muzsik rózsaberkét
Járom én.
Miközben e rigmust
Költöm.
Kin szőlítte ez a
Költemény,
Sejhuj...
S az agyam is közben
Satrájka mé...!

S ha a baj fejemre
Rátalál,
Földes doktor majd meg
Operál.
Es ha Földes oda
Belefurt...
Sejhuj...
Akkor lesznek tényleg
Agyafurtt...!

Józsi bácsi üzenetei.

Nagy Józsi, New York City. —
Nem voltam én beteg, édes druzsám,
más oka volt annak, hogy hallga-
tott Józsi bácsi. El voltam foglalva
más téren. De most már veletek
maradok, fiuk, leányok, amíg csak
élek.

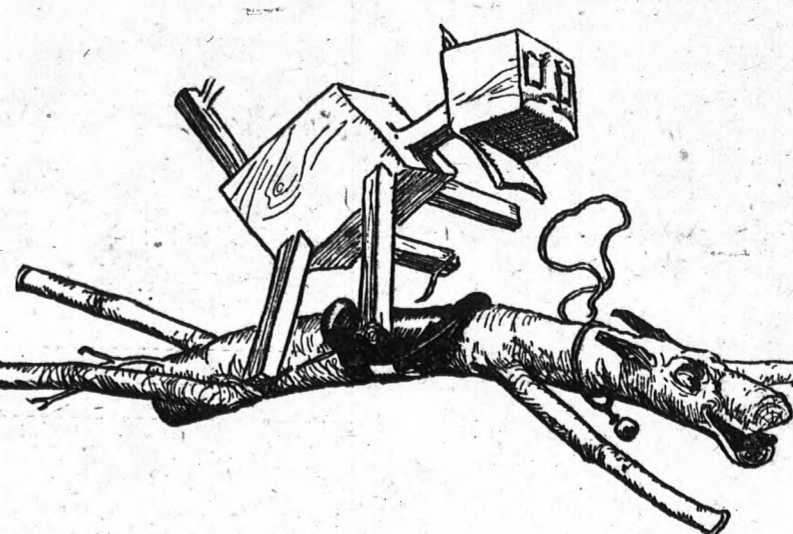
Fereteg Gyurka, Chicago, Ill. —
Hogy küldhetsz-e rajzot mutatóba?
De küldhetsz ám, még be is muta-
tom ezen az oldalon, ha tetszeni fog.
Csak rajta, rajzold, művész lehet
még belőled.

Keleti Ilonka, Pittsburgh, Pa. —
Köszönöm kedves soraidat. Irj le-
velet Józsi bácsinak minél gyakrab-
ban és eszentul is magyarul.

Mezey Karcsi, Cleveland, O. —
Szivesen látlak, ha bejössz. Jobb
szeretem, ha elkísér édesapád, ne-
hogy eltévedj a belvárosban.

Tóth Piroska, Trenton, N. J. —
A gözségek több ereke is van,
mint négy. Nem kell elhinni min-
dent, amit a nóta mond.

Rajz-pályázat

Fiuk, lányok! Melyitek tudja ezt a csodabogarat lerajzolni kisebbítve
vagy nagyobbítva. A legjobb rajz de küldjé szép könyvet kap ajándékba.
A rajzot erre a címre küldjétek: Józsi bácsi, Box 171. Cleveland, O.

Az én apám.

Az én apám magyar ember,
Büszke vagyok rája,
Mert fogadott házában
Helyét jól megállja.

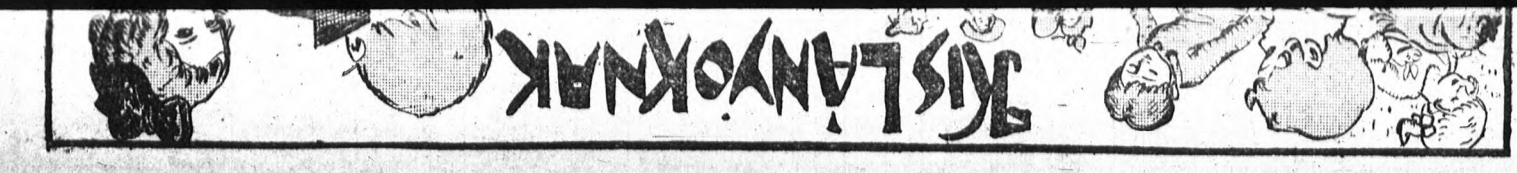
En ennek az országnak
Vagyok a szülőltje.
De hálával gondolok az
Aldott magyar földre.

Édesapám s édesanyám
Magyarország adta,
Legyen áldott érte annak
Minden földdarabja.

JÓZSI BÁCSI

SAMUKA ÉRDEKLŐDIK.

— A legyek mind szöfögadók?
— Ki mondta neked ezt a bolond
ságot?
— A tanító ur ezt írta a táblára
"Szöfögadó légy!"

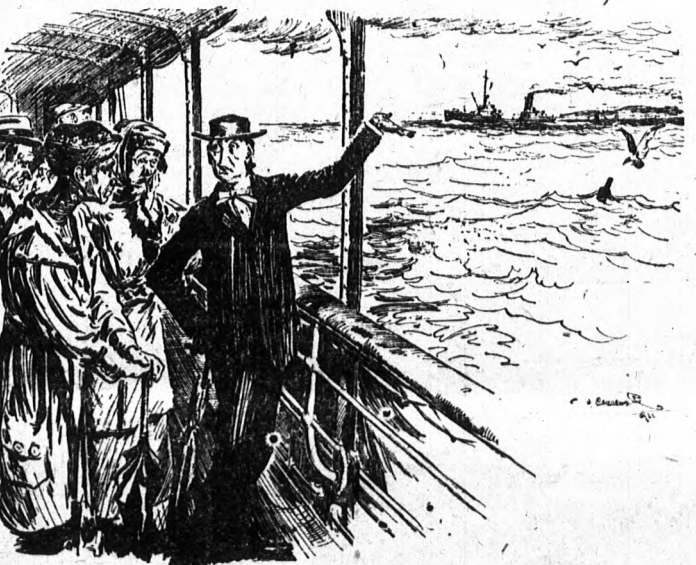

A HEGYMÁSZO

A tehervonatok banditái

Egészen új, modern válfaját adják a vakmerő, mindenre elszánt bűnösöknek. -- A vasúttársaságok országszerte rettenetes harcot folytatnak ellenük, mert az általuk okozott kár havonta sok-sok millióra rug.

VIDÁM PILLANATOK

Nézzék hölgyeim, egy pálinkás üveg. És a három mértőföldes zónán belül!

A JÓ ISMERŐS.

Egy nagykereskedő cég irodájában történt meg ez az épületes eset. A hivatalnokok javában dolgoztak, egyszerre csak megszólalt a telefon. -- Gyakornok ur, menjen a telefonhoz és engem csak akkor hívjon oda, ha tudja, hogy ki beszél -- adta ki a parancsot a főnök. A gyakornok a telefonhoz sietett. Egy hölgy óhajtott beszélni a főnökkel. -- Kérem főnök ur -- mondta a gyakornok, -- egy hölgy óhajtt önnel beszélni, azt hiszem, a felesége önnagysága. Mire a főnök: -- Ha csak óhajtt, akkor nem az én feleségem.

A KIS ÖNZETLEN.

Az autóból glóli: Szép kis utazásra hívott meg maga engem. Már egy órája görnyedek itt a gép alatt. A tulajdonos: Tudja Kászonyi ur, ha egy sofftört vittem volna magammal, legalább tíz dollárt kellett volna neki fizetnem.

BAJ.

János, kérj a fűszeres, ki vette meg azt az avas vajot? -- Barnáné. -- És azt a romlott kenyeret? -- Barnáné. -- Hova lett az a penészes sajt? -- Megvette Barnáné... -- És azt a tucat tojást, amin nem tudunk tul adni? -- Megvette Barnáné... De mi baja főnök ur! Rosszul lett? -- Vacsorára vagyok meghíva -- Barnánéhoz.

OPTIMISTA.

Őn megkéri a leányomat. Hm, hát van Önnek fogalma arról, mibe kerül az én leányom életmódja? -- Dehogyan van! Hiszen ha volna, nem merném megkérni.

A három mértőföldes zónán kívül.

A BURDOSHÁZBAN.

Hallja, miszisz, a káposztában egér volt. -- Oh, szegény állat!... Aztán még élt?

A VENDEGLÖBEN.

Jancsi (a macskára mutatva): Apuska, ez hylul? -- Vendéglős (a kést köszörülve): Még nem.

MÉLTATLANKODÁS.

Spitzig ur tetten éri önnagyságát, aki már régen agancsokat rak a homlokára. -- Ki a házamból! -- ordít a megcsalt férj. -- Az asszony felháborodva szól: -- Persze, persze, régen látom, hogy ürügyet keressz, hogy tőlem szabadulhass!

Papa, a szamarak is nősülnek? -- Csak a szamarak, fiam!

Kedves Kecse ur, nekem ne szabjon több fehér mellényt. Mindig bepiszkítom.

NEW YORKBAN nemrégiben nagy tanácskozási gyűlést egybe a vasúttársaságok vezetői. A tanácskozás célja az volt, hogy a tehervonatok banditái ellen indítandó hadjárat haditerveit megbeszéljék. Az elmúlt esztendő során ezek a banditák irtózatosságot okoztak a vasúttársaságoknak. A kár egyetlen esztendőben is sok száz millióra rugott. Ezért a vasúttársaságok elhatározták, hogy egyöntetűen, tervszerűen járnak el a gonosztevőkkel szemben.

Mindaz a körülmény egyszerre a gonosztevőknek eddig általánosan nem nagyon ismert fajtája felé fordította a közvélemény figyelmét. Mindenki ismeri a házi rablót, a bankrablót, az utonállót, a kasszafurót, sőt még a folyami kalóz fajtáját is, azonban a detektívtípusok tagjainak kivételével, nagyon kevesen ismerkedtek meg a tehervonatok-banditáival. Már pedig ezek az urak azok, akik a vasúttársaságoknak a legnagyobb gondokat okozzák.

A vasúti teherkocsik fosztogatása egyáltalán nem új dolog. Annyi idős, amennyi maga a vasút, mint intézmény. Azonban a szervezett, külön célra kiképzett banditacsoportok keletkezésének története elég husz esztendőre nyúlik vissza. Az előtt is sok kárt szenvedtek a vasúttársaságok a csavargóktól, a dzsompoltól és sok milliót költöttek el az ezek elleni védekezésre. Tisztában kell lennünk azzal, hogy a vasúti teherkocsik fosztogatása nem olyan különös esáberővel bír valami, ami a banditavilág előkelőségeit valami nagyon igazgathatná, mert azok a cikkeik, amelyeket a vasúti teherkocsikban szállítanak, rendszerint tömegcikkeik, amelyek kicsinyben nem érnek valami nagyon sokat és emellett meglehetősen súlyosak is. A professzionális gazember nem szemet lop, hogy példát mondjunk, hanem lop gyémántot, amely a vonalnak másik végétől, a legmagasabbat képviseli. A rendes rablónak, tolvajnak olyan dolgok kellene, amelyek kicsi súly mellett is nagy értéket képviselnek és könnyen értékesíthetők.

Hogy a teherkocsik banditájának szervezett típusa kifejlődhessen, az bizonyos kedvező előfeltételek fenförgása szükségeltetett. Mindenekelőtt szükség volt arra, hogy ügyes és megbízható orgazdára legyen szert, olyanra, akinek megvannak az alkalmatlanságai ahhoz, hogy a portékákat elraktározassa, elrejttesse és gyorsan értékesíthesse. Azután szükség volt olyan kedvező körülményekre, amelyek magát a rablást tették lehetővé. Erre pedig a legalkalmasabb mód az volt, hogy valamilyen érdektelenségbe jutottak vasúti alkalmazottakkal, ezeket a bandába bevonták és ezek azután eleve tudták velük azt, hogy melyik tehervonaton melyik kocsijában vagy kocsijaiban vannak olyan cikkeik, amelyeket ellopni érdemes.

Mindenekelőtt tehát szükség van a tehervonatok banditájának megfelelő orgazdára. Ennek illusztrálásul szolgálhat ez a kis példa:

Husz évvel ezelőtt egyetlen banda működött sikeresen huzamosabb ideig, még pedig az, amelyik a Mexikó felől érkezett vonatokot dzsámlálta meg, a dél-nyugati határvidéken. Texas Balckie, Phillic Spud, Chow Johnnie Bull és más hírneves betyárok mind tagjai voltak valamikor ennek a bandának. Abban az időben működtek teljes erővel a mexikói vonatokon, amikor ezek nagymennyiségű drága selymeket szállítottak az Egyesült Államokba, részben törvényesen, részben törvénytelenül. A banditák felugráltak a vonatokra, feltörték a kocsik ajtaját és rengeteg bál selymet emeltek.

Az ellopott selymeket azonnal átadták a környéken nagyszámban lakó kinaiknak és ezzel azután vége is volt a felfedezés lehetőségének. Amikor a detektívek megjelentek, a kinaiknál már selymet nem találtak, ellenben nagy méltatlankodást az anya nyelvükön, mert azt hitték el, hogy nem tudnak angolul.

A kinaiknak valami titokzatos földalatti utjuk volt, amelyen keresztül a selymeket hihetetlen gyorsasággal eltüntették. A banditák tisztában voltak ezzel és tudták azt is, hogy óriási selymesempszét folyik keresztül a határon. Egyben azt is tudták, hogy melyik kocsikban van a drága portéka elraktározva. Mindezek erre a vidékre

esábitották az ország hírneves banditáit még a távoli New Yorkból is.

Tizenöt évvel ezelőtt a leghíresebb vasúti tolvajbanda az úgynevezett Lake Shore Gang volt. A New York Central vasuton operáltak Buffalótól Rochesterig, de sokszor egész New Yorkig is. Itt ismét a kedvező körülményeket használták ki. A nagy világkikötő felé hatalmas a forgalom és az átszállított árucikkek között tömérdek olyan akad, amelyek nagy értéket képviselnek, mint különböző fényűzési dolgok, selymek, gyémánt ékszerek, ércárak stb. Azután a vonalak mindkét végén nagy városok, hatalmas vasutvonalakkal, amelyek az orgazdák sikeres működését és a gyors eltűntetést megkönnyítik. Ezeket a konjunkturákat kihasználó, gyűltek össze a new yorki gangterek és nagy sikerrel operáltak az állam területén. Amikor a nagy sikerük kitűnődött, ellencsapatok szervezkedtek és valóságos alvilági háborúságot vívtak meg egymással az egyáltalán nem nemes versenyben, miáltal a vasúttársaság a legügyesebb detektívet alkalmazta és ezekkel viseltetett ellenük háborút. Mindennek a következménye az lett, hogy alig néhány esztendő alatt a banda régi tagjainak legnagyobb része elpusztult, kidőlt, míg a többiek visszavonultak. Azonban új társaságok alakultak és azóta sem szűnt meg a szervezett banditák garázdálkodása ezeken a vidékeken, sőt tovább terjedt a többi irányokba is.

A teherkocsik kirablásának, hogy úgy mondjuk,

a technikája meglehetősen egyszerű ugyan, azonban rendkívül színes és kalandos. Először természetesen orgazdálkóról gondoskodik a társaság és azután arra törekszik, hogy a vasútvonal valamelyik alkalmazottját megnyerje, lepézelje, még pedig olyant, akinek hivatalból tudása kell, hogy legyen arról, hogy a tehervonatok hogyan, mikor közlekednek és, hogy azon milyen árucikkek vannak felhalmozva. Amennyiben ilyen vasúti alkalmazottat megnyerni nem sikerül, arra törekcsenek, hogy valamelyik társukat hozzák be alkalmazottnak az illető vasúttársasághoz.

Amikor mindez megvan, akkor felpakkolnak ahtombilra és egyrészt feláll az ut mentén olyan helyen, ahol a vasúti pálya emelkedik.

Maga a rabló visszamegy a vonalon valamelyik közeli állomáshoz, vagy víztoronyhoz és ott várakozik a megfelelő tehervonatra. Amikor a vonat megérkezik, a rabló dzsampermódra felugrik rá. A zsebében nincs más, mint egy finom, erős kötél-létra és néhány fém műszer.

Amikor a vonat elindult, odalopodzik az illető teherkocsi tetejére és ott megrösti a kötélletrát. A létra másik végét lehajítja, olyképen, hogy a létra végeredményében párhuzamosan függ a kocsik ajtajával. Most azután a műszereivel kinyitja az ajtót, bemászik és összeszedi a portékát, amit keresett.

Körülbelül ugyanekkor a vonat odaérkezik arra a helyre, ahol a pálya emelkedik, miért is a futását meg kell lassítania.

Itt már várakoznak a cinkostársak. A rabló kinyitja a kocsik ajtaját és kihajítja a portékákat, amelyeket a cinkostársak természetesen azonnal fölcsédnek és ráteszik az automobilra vagy motor-truckra.

Mikor mindez megtörtént, a rabló ismét kijön, rámszlik a kötélletrára, a műszereivel lecsukja, lepecsételi az ajtót, azután fölmege a tetőre, lecsapsa, avagy olyan emelkedéshez ér, ahol a rohanását ismét meg kell lassítania és egyszerűen leugrik.

Amennyiben a rabló a portéka kiválogatásánál nem tévedett, biztos, hogy nagyszerű zsákmányra tett szert. Egyben is a valószínű, hogy a vonat végállomása jó néhány száz, sőt ezer mértőföldnyire van és csak ott, jó későn vehetik majd észre a lopást.

A vasutak részéről természetesen csak egyetlen óvintézkedés bizonyulhat sikeresnek és pedig az, hogy jóval több detektívet, félézőst stb. alkalmaznak és nagyobb elővigyázatot fejtenek ki. Ezért állandó a háborúság a vasúti alkalmazottak, detektívek és a banditák között.

Es a harc folytatódik teljes erővel, noha nem oly romantikusan, ahogyan azt a "fiction" sztorikban olvasni és a mozikepben látni lehet.

A "vállalkozás" nagy pénzügyi sikere folytán egyrésztől, másrésztől pedig azért, mert mint láttuk, a vasúttársaságok most már nagy elővigyázatot gyakorolnak, a banditák vakmerősége megnövekedett és olyan irányban is kifejezésre jut, amilyenben azelőtt meg nem mertek volna próbálkozni.

Most már nem elégszik meg a bandita a robogó vasúti kocsival és az emelkedő utakkal, hanem behatol a raktárakba, teherállomásokra is, amelyeket pedig detektívek, rendőrök őriznek.

Ilyen nagy vakmerőségű eset történt meg nemrég Hobokenben. A banditák a legnagyobb vakmerőséggel egy hatalmas truckkal jelentek meg a vasúti teherállomáson, ott egy megrakott teherkocsit kinyitottak, elríttek vagy százezer dollár értékű portékát. Háromszor kellett megfordulniuk a truckkal, mire a kocsit teljesen kiürítették.

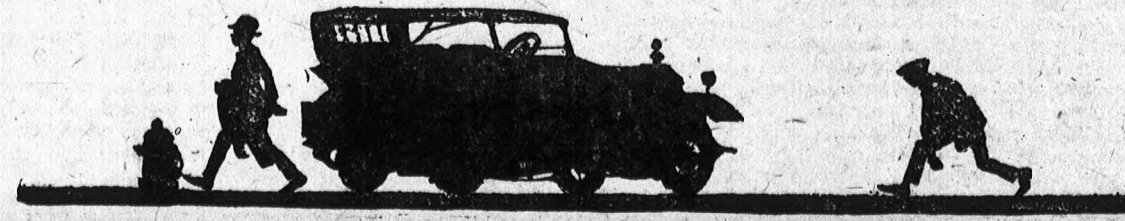
Biztos az, hogy közben találkozniok kellett detektívekkel, vasúti alkalmazottakkal, azonban ugyilátszik, éppen a hallatlan vakmerőségük hordta magában a siker esiráját, mert ezért nem keltettek gyanút az alkalmazottakban.

Érdekesebb típus az is, amelyik a vasutak dzsámé ember, hogy az, aki dzsámpol, feltétlenül is az ember, hogy az, aki dzsámpol, feltétlenül is van törvé. Azonban a tényállás az, hogy igen sok nyári aratómunkás az egész keresményével együtt így utazik haza az aratás befejeztével.

Ezekre vadásznak azután a tehervonatokon a revolveres banditák, még pedig nagy sikerrel.

A KISFIU: Ugy-e, papa, örül sz, hogy elhoztaál!

BRUCEVILLE
1921

Majális

ORÓDY, a fizika szigorú professzora sokáig keresgélte a noteszében. Ma nagyon rossz kedve volt. Két áldozat már lenyelt a szekundát. A dermedt csöndben csak a kegyetlen, fekete notesz lapjai susztorogtak ijesztően. A diákszívek hangos kopogással vergődtek, mint fogsolyamadár a kalitkában. Ki lesz a harmadik áldozat? Kóródy arcán sötét, fáradt nyugalm. Az olyan ember közömbös nyugalma, aki most a hatalmában tartja hatvan diák jókedvét, vagy szomorúságát. Végre lecsap egy névre. Megvan a harmadik áldozat!

— Krumnitzer!
A nyurga Krumnitzer felől a padban. Megkönnyebbült, suttogó nevetés hullámzik át az osztályon. Mindenki a gazdag Krumnitzert nézi, a ki még könyvet se visz az iskolába. Csak lapokat hord, azokat is a zsebében, mert szegényli magát a lányiskola előtt, hogy ő könyveket cipel a hóna alatt. A ruhája mindig kifogástalanul finom és elegáns. A nyak kendőjét a főtéri fényes nagy üzletben vette. A diákbálon ő táncol a legjobban.

— Készült! — reeszi száraz, kegyetlen hangján Kóródy.
— Nem készültem, tanár ur, kérem!

Kóródy felesapja a noteszt. A ceruzája haragosan szánt rá a papírosra. Még a hegye is beletörök a hatalmas szekundába.

Odakünn csöngögtnek. Kóródy kisiet az osztályból. Az ajtóban csak egy futtában szól vissza:
— A diákmajális délután négy óra kor kezdődik odakünn a Láncoserdőn, Breznaynál. De azért a leckét tudni kell hátfőre! Nem kegyelmezek senkinek! Megértették! —

A diákok hangtalanul veszik tudomásul ezt a szigorú parancsot. — Egy kicsit elrontotta a mulatságukat. De csak a lelkiismeretesebbeknek. Krumnitzer, meg egy páran, na gyokat kurjongatva verdesték a padokat:

— Hohó! Mاما mulatunk, fiuk? Kóródy a tanári szoba felé, a lépcsőről még hallotta a felszabadult lármát, mely úgy zuhogott utána, mint egy megáradt folyó, mikor föl-emelik utjából a gátat.

Lement az utcára. A tavasz csodálatosan kék palástjában hancurozott a városban. Palástjára aransujtást varrt a napsugár. Kóródy nem vett tudomást a tavaszról. Olyannak tartotta, mint a rossz diákok, aki csak eifrákodik, de semmi komoly dolgon nincs ott az esze. Akárcsak Krumnitzer. Valami titkos elégtétellel fe szította a mellét, hogy ő a gazdag Krumnitzer fiának ma szekundát ad hatott! Ez volt szegénységbe bukott tanári életének egyetlen büszke gyönyörűsége! Hogy soha sem engedte magát megkönyörökezni semmiféle gazdagság által! Neki ugyan hiába piperkőködik az a Krumnitzer! Hiába fitogtatja az apja pénzét! Azt a szekundát ugyan ki nem reparálja! Otthon sürgés-forgás várta. Alig érték rá sovány ebédjét elébe állítani. Kóródy mama a lányaiával volt elfoglalva. Még "szervusz papát" se tudott mondani, mert Olgának, a legnagyobb leányának a ruháját tűzőgette a tűkör előtt térdelve és szájában keresztben egy hosszú tűt tartogattott.

Kóródy professzor ur egyedül tette végig az ebédjét. Kókadt, gondozatlan hajusza mögül néha előhümment valami rejtett nevetés, mikor a léhas sürgés-forgást bámulta:
— Bolondok!
Délután kiment az egész család a majálisra. A diákok mélyeket köszöntöttek nekik. Ahogy Kóródyt meglátták, egyszerre visszakotródott bennük a jókedv a szívük aljára. Szinte félték tőle, hogy egyszeriben előkerül az a kegyetlen fekete notesz és megszólal az a kellemetlenül reese gő hang, hogy kihívja valamelyiket felelni fizikából. De mikor belesza-

mincasból, tanár ur!
— Jó lesz a harmincasból is! — legyintett Kóródy.
A hatvanast nem is ajánlotta a pincér. Tudta, hogy ugy sem rendel abból a tanár ur.
Kóródy nézte a táncoló fiatalokat. Egy kis meleg mosoly futkározott az arcán. Hej, mikor még ő is fiatal volt! Mennyi duzzadó reménnyel nő zett bele a világba! Olyan az arcán a mosoly, mint téli napsugár egy vedlett, szomorú, öreg ház falán.
Most táncol erre a legnagyobb leánya. Az Olga. Ugyan kívül tancol! Azzal az ostoba, piperkőc Krum-

Irta: Illy János

— Szabad, tanár ur! — húzza maga alá a székét a szomszéd árva asztal mellől Krumnitzer.
— Kérem, tessék.
— Hát mulatnak a fiatalok! A mi esikóink már nem bírják, mi, tanár ur! He-he-hé! —
A gazdag Krumnitzer nevetve vergeti meg Kóródy megrogyant, sovány térdeit.
A pincér hozza a bort. Egy fél liter hatvanas. Kóródynek a pohára üres. Csak az alján van egy csöpp maradék. Krumnitzer látja a színéről, hogy ez a harmincas lőrből való.
— Szabad, tanár ur! Ebből igyék, ez jobb!

Mialatt ezt mondja, már tölti is pohárba a bort. Kóródynek a keze oda tévővázik a pohárra, hogy elhúzza az üveg alól. De az utolsó pillanatban megtorpán a keze a büszke ellenállásban. Megérzi a hatvanas bor szagát. Csakugyan jobb, mint a harmincas!
Az első pohár után esettint a nyelvével.
— Ez jó!

Összehozott pupillái mögül rátárgul sokdiptriás szemüvegén át a leányaira. Olga megint azzal a Krumnitzerrel táncol! Hiába, állapítja meg, magában, ez a legszebb pár! Az ő leánya meg ez a... ez a... no igen, hát ez a Krumnitzer! — A gazdag Krumnitzer, akinek az apja csak úgy a mellényzsebéből fizeti ki a hatvanas bort, míg neki egy fröccsre valót a nagy bugyellárisból kell összekaparni! — Hát igen! Egészen csinos fiu ez a Krumnitzer gyerek! Hogy nem tanul! Elvégre nem lehet mindenki prematurusz! — Most megint az Olgát kérte fel! — A fontos az, hogy valahogyan mégis csak letgeye az érettségét! — Az élet... az élet... sőhajította magában Kóródy tanár ur.

Ez a hatvanas bor kitűnő. Krumnitzer papával legénykörül élmenyekről beszélgetnek. Amiket sokkál egyszerűbben éltek át, mint amilyen szinesen és szépen patakzik most belőlük a szó.
Egy kis esend után újra koccintanak. A Krumnitzer gyerek most táncol el előttük Olgával. Még nem is táncolt máma mással.

— Milyen szépek ezek a gyerekek! — sőhajítja a gyönyörűségtől Krumnitzer papa. — Nincs ennél szebb pár itt az egész majálison! En mondom azt magának, tanár ur!
— Nincs bizony! — erősítgeti büszkén Kóródy.

A Krumnitzer gyerek pedig a tánc alatt atyáskodóan néz le Kóródyra, mintha ő ülne most fönn a katedrán, az ifjuság, a gazdagság büszke katedráján és Kóródy professzor ur odalenn a padban szomorúan beszekundázna a leghatalmasabb tudományból, az élet ismeretéből.

Odahaza csöndesen előveszi a kegyetlen fekete noteszt. A hatvanas bor ott táncoltatta előtte a sok remegő diáknevet. Előszedi a ceruzáját. Igaz! Délelőtt letörte a hegyét. Szinte bocsnatot körönn faragja meg újra. Beírja a Krumnitzer neve mellé a szekunda helyére a hármast. De most már nem tőri le a ceruza hegyét. Puhán és kényelmesen rajzolja a hármast, mintha cirógatna valakit.

pott a cigány az első esárdásba, a muzsika úgy elfújta a diákok aggodalmát, mintha soha életükben fizikát nem is ismertek volna.

Kóródy professzor ur a terem sarkába húzódott egy magányos asztal mellé. A mama az asszonyok közé ült. Itt gyönyörködött a leányaiában, ahonnan pergő, suttogó anyaszóják dicsérik vagy szólják-szajulják a táncoló fiatalokat.

— Parancsol, tanár ur! — sutytyogott Kóródy elé a pincér.
— Egy fröccsöt hozzon nekem!
— A negyvenesből vagy a har-

Egy vándor éneke

*Csak átutazom halkán a világon.
Itt-ott valaki mégis észerevesz,
Utánam néznek részvétellel, merengőn
És elborulva kérdezik: ki ez?*

*Mit idehoztam: másnak tán öröm lesz
S bár elvihetnék minden bánatot.
Mért kellett jönnöm: eddig sohasé tudtam,
Hogy hova érek: kérdés és titok.*

*Csodálatos, dus, holdas utazásom,
Visznek fuvalmak, tüdő fellegek.
Ha muzsikálók: néha van ki hallja
S virágot, könnyet kalapomba vet.*

*Értelme nincsen hosszasan meg-megállnom,
Hisz úgy érzem, nem idartározom,
De mielőtt eltűnnék észrevétlenül
Egy vágy a földre mégis visszavon.*

*Szeretnék boldogan tudni téged,
Ki mindörökké szent maradsz nekem,
Ki öntudatlan kezves számalommal
Megsimogtattad fáradt életem.*

*Szeretném látni, amint elborítanak
Kincsek, csodák és tüzes énekek
És álmaidat az igaz valóság
Bőkezű göggel koronázza meg.*

*S ha érted ébred minden gyönyörűség:
En akkor künn az éjbe valahol
Egy elhangzott, borús kis dal leszék csak,
Amit már többé senki sem dalol! —*

ENDRÓDI BÉLA.

Kék siffonból készült délutáni ruha, amit a new yorki hölgyek főleg teastélyeken szeretnek használni. — A ruha nagyon artisztikus és a hatása valóságos tavasz varázsol a szemlő elé. — Est a hatást a szoknyán viritó rózsák elősegítik. A kalap is abból az anyagból készült.

A legelegánsabb korcsolyázó kosztüm. Az egész ruhának a tónusa szürke. Szürke divatelméből készült a ruha — ugynevezett ómszürkéből — a disztése pedig ezüstszürke prém. — Hogy még nincs itt a korcsolyázás szezonja? Nincs de az előrelátás sose árt, mondják a szabók.

Claire Windsor, mozi színésznő, akinek nevét, az utóbbi időben mind többet emlegetik Charlie Chaplinnel, a világhírű mozikomédiással, aki most Európában tartózkodik.

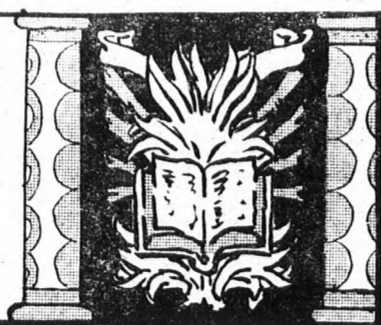
Taola, a nagyszerű szobrász, befejezi Mercier béga kardinálisnak a mellszobrát, amelyet Belgium ajánl a new yorki egyetem Gould Memorial könyvtárának. A szobor elősórangu művészi alkotás. A belga nagykövet fogja a szobrot leleplezni.

Gyermekek "művész versenye" Coney Islandon. Az egyik moztársaság elhatározta, hogy gyermektalentumokat fog fölfedezni. Ebből a célból rendezte a talentum versenyt. A legügyesebbnek egy hét esztendő kis fiu mutatkozott.

A TUDOMÁNY VILÁGÁBÓL

A Ganges szent virága

A HABORU előtti boldog időben a budapesti előkelő virágkereskedések kirakataiban minden ős kezdetén hosszúszerű, gyermekfejű, gyönyörű rózsaszínű virágokat lehetett látni, melyek idegenszerű, különös alakjukkal magukra vonták a járőrök figyelmét. A virág évek óta nem volt látható Budapesten, mert a külföldi magbehozatal ismert okokból szünetelt s a virágkedvelők ma hiába keresik a kirakatokban, ahogy eltűnt a vignetta is, mely a tudnivalóknak elárulta, hogy hogy ez a szép virág

fehér, mint az égcsinkek fajnak — valóban csodálatosan nagy szerepet jutott az egyiptomi nép életében. Nem kerülhet felszínre ógyimomi miemlék, legyen az kép vagy szobornyi, melyen többé-kevésbé művészi ábrázolásban meg nem találók a lótsusz virágát. Mint nálunk a róza, az egyiptomiaknál kétség-telenül a lótsusz voltotte be a virágok királynőjének szerepét. Felvonulás, népiünnep, nyilvános vagy családi ünnepség, lótsusz-virágdisználkül meg elképzelhető sem volt. Az egyiptomi gavallér lótsusszal a kezében udvarolt szíve hölgyének,

amíg ez gondosan megfésült hajában viselte a virágot olyképp, hogy a szirmok homlokát érintették. Nagy vallási ünnepeket megelőzőleg a templomszolgák napokig fosztogatták a templomok közelében ássot s a Nilussal esatornával összekötött, lótsusszal benépesített medencéket, hogy azok virágaival feldisznítsék a templomot.

A hieroglyph-írásban a lótsusz az öröm, a bőség és gazdagság jelképe, a számjegyrásban a lótsusz fejezi ki az 1000-et, amely számmal az egyiptomiak az áldás és jólét fogalmát kötötték össze. A különben is szentnek tartott virág rendkívül tiszteltetben állt az egyiptomiak előtt, amiben kétség-telenül nagy része volt az egyiptomi nép hálaérzetének. Hisz Égyptom őslakói táplálkozás tekintetében nagy részt a lótsuszfajok gyökereire és magvaira voltak ráutalva. Herodotosz szerint (II. könyv, 92. fejezet): "Mikor a folyó (a Nilus) megdagad s nyílt tavakká alakítja át a mezőket, akkor a vízben nagy tömeg lilium nő, melyet az egyiptomiak lótsusznak hívnak. Ezeket lemeztik és megszártják a napon. Azután a mákhoz hasonló magvakat kitaposnak a lótsuszról, kenyeret készítenek belőlük s azt megsütik a tűzön. A lótsusz gyökere is ehető és édes s majdnem gömbö-alaku és akkora, mint az alma. Vannak egyéb liliumok is, a rózához hasonlóak (a nelumbium), melyek szintén a folyóban nőnek, de ezek gyümölcse külön kehebben rejlik, mely a szár mellett nő ki a gyökérből s alakja hasonló a darázslephéz."

Görögországban számtalan rege volt elterjedve a "lotopaphos" okról, a lótsuszokról. A lótsusz magvairól a görögök valami olyanféle csodás hatást tulajdonítottak, mint mi magyarok a Tisza vízének, melyről azt mondja a nóta:

Ki a Tisza vizét issza,
Vegyük annak szíve vissza

Mert lám, Homérosz az Odüsszeia IX. énekében így ír a lótsusz csodás hatásáról: "Aki a lótsusz méz nélküli gyümölcsét megízlelte, az feleli ígértét s többé eszébe sem jut a visszatérés, hanem a lótsuszok társaságában a lótsusz gyümölcsét szakítva, lemond szülőföldjéről."

A Ptolemaeus korában, körülbelül a Kr. e. 500. évig csupán a két említett lótsuszfaj, az egyiptomi lótsusz és a kék lótsusz volt ismeretes mint olyan, mely elborította a Nilus és kintérségeinek felszínét. Körülbelül ekkor hozták be — talán Perzsián keresztül — Indiából a nelumbiumot. Herodotosz az első író, aki említést tesz arról, hogy az indiai lótsusz Égyptomban is dusan tenyész s a görög történetíró állítását igazolják az e korból származó műemlékek, melyeken a nelumbium kezdi kiszorítani az egyiptomi lótsuszt. A nelumbium aztán a görög-római uralom alatt éri el a népszerűsége tetőpontját s egészen azt a szerepet játssza, amit a lótsusz a nagy dinasztiák alatt.

De a Nilus benszülött, igazi édes gyermeke nem az indus jövevény, hanem a fehér lótsusz s ennek testvére, az elterjedésre nézve talán még gyakoribb kék lótsusz. Még ma is a folyamossal nő, ennek duzzadása kezdetén rügyezik, áradása tetőpontján virágzik s mikor a Nilus árvizének tétkönyv hatása már földi paradicsomná változta Égyptomot, gyümölcsöt érlel.

Lótsusz.

ÜZENT A MARS

A Nilus szent virága — magyarul az egyik néző a többinek, aki ájtatosan hallgatta s most még nagyobb tisztelettel nézte a valóban imponáló szépségű növényt. Igen, a régi egyiptomiak nemzei virága — mondja egy másik néző, aki nem szeretné, ha az előbbinél tudatlanabbnak tartanák — az a virág, amely az egyiptomiak közepén és magánéletében akkora szerepet játszott, mely a bőség, gazdagság és termékenység jelképe volt, melynek magvát a Homérosz lótsuszvevői ették s mely még az egyiptomiak művészetére is rányomta jellegzetes bélyegét, a mennyben az egyiptomi oszlopok teljesen e virág utanzatai...

A CSILLAGOS éneket megint szén zációja van. Vajudik a Jupiter és egyenlítője tájáról valószínűen új holdat fog magából kiröpíteni. De a legszembetűnőbb a Marconi jelentése a Földközi tengeren cirkáló Elektra nevű hajójáról, amelynek dróttalan táviró készüléke 87 angol mérföld*) hosszú radióhullámokat fogott föl, amelyek Marconi és több szakértő kijelentése szerint a Marsból érkeztek... A hullámok hossza, szabályossága kizárja azt, hogy földmagnetikus zavarokról lenne szó vagy hogy azokat földi rádióállomások létesítették, mert az ezekkel elért hullámok legfeljebb csak 8 tengeri mért föld hosszúságuk.

A Mars tehát ismét a tudományos érdeklődés középpontjába került. — Arrhenius, a nagy svéd csillagász föltűntést keltő kutatásainak kétségbevonhatatlanul megállapította azt, hogy a Marsban — mivel légköre megközelítően azonos a miénkkel — az élet lehetőség megvan, illetően megvolt és ma már ez az élet lehetőség pusztulóban van a katasztrófás vízviszony miatt.

Oda kellett tehát következtetni, hogy a csatornákat azért építették, mert résztint a sarki olvadó jég vízét vezették el bennük, részint a még meglévő tengereket kötötték össze velük, hogy életüket még ideig-óráig biztosíthassák.

A csatornák néha elhalványulnak, a Mars-év bizonyos szakában el is tűnnek, de azután elsötétvede új-ból megjelennek.

Ez a jelenség a földi Nilus-folyóval teljesen azonos. Mert a Nilus is az év bizonyos szakában minden látható ok nélkül önmagától megduzzad, kiönt, lerakja iszapját, a melyből bria élet — Égyptomnak keskeny zöld síkja — fakad.

Ha földünknek nagyon magas pontjairól néznék a mi Nilusunkat és partvidékét — a szinvaltozásoknak ugyanazon folyamatát látnók, mint a Mars csatornáin.

A csatornák tehát nem föltétlenül optikai csalódások, bár az optikai csalódások és az agynak fantáziája sokszor belezúszott a kutatás eredményességébe.

Láttak például "fényjelzéseket" feltűnni a Marson. Valóságos láz fogta el a földieket e hirre, akik mindenáron felelni akartak a Marsnak. Bizony, a látott "fényjelzések" optikai csalódások voltak, mert nem voltak egyebek, mint a Mars homályban lévő felbőli kinyuló és a napról megvilágított magaslatoik. A Mars-lakóval való érintkezés továbbra is vágy maradt csupán... Néhány évvel ezelőtt azonban — amikor a Marconi szenzációs felvilágosító látott napvilágot — az elfo-

A PESTI ÓSZ

A Vasárnap budapesti munkatársának írása.

MINDEN VÁROSBAN megvan az évszakok különleges jellege. Másként ének az emberek nyáron, mint télen; más a külsőjük, a hangulatuk. Most Pestre is beköszöntött az ős, még sűt ugyan a nap, de jölesik már a felöltő és hullanak a sárgult levelek. A dunaparti szabadfürdők kiürültek, a színházak megnyitják a korzón a nők bemutatják őszi toillejteiket.

Megváltozott az utca képe. A nyári színek, a villogó szalmakalapok, a férfiak fehér nadrágjai, a nők halványzöld ruhái és világos harisnyái, melyek vidám színtelőkkel hintették tele Budapest utcáit, eltűnöztek és megkezdtek szomorú száműzetésüket a székelyek mélyén. Helyüket elfoglalják a sötétbél kelmek, a nehezebb galmát kötötték össze. A különben is szentnek tartott virág rendkívül tiszteltetben állt az egyiptomiak előtt, amiben kétség-telenül nagy része volt az egyiptomi nép hálaérzetének. Hisz Égyptom őslakói táplálkozás tekintetében nagy részt a lótsuszfajok gyökereire és magvaira voltak ráutalva. Herodotosz szerint (II. könyv, 92. fejezet): "Mikor a folyó (a Nilus) megdagad s nyílt tavakká alakítja át a mezőket, akkor a vízben nagy tömeg lilium nő, melyet az egyiptomiak lótsusznak hívnak. Ezeket lemeztik és megszártják a napon. Azután a mákhoz hasonló magvakat kitaposnak a lótsuszról, kenyeret készítenek belőlük s azt megsütik a tűzön. A lótsusz gyökere is ehető és édes s majdnem gömbö-alaku és akkora, mint az alma. Vannak egyéb liliumok is, a rózához hasonlóak (a nelumbium), melyek szintén a folyóban nőnek, de ezek gyümölcse külön kehebben rejlik, mely a szár mellett nő ki a gyökérből s alakja hasonló a darázslephéz."

de sseil tudakolják egymástól: "Tudsz már shimmyzni?" A nő öltözködésében is új vonás választja el a letűnt nyár divatját az ős stílusától. Meghosszabbodtak a szoknyák; megnyugodhatnak az erkölcs szigorú érei, kik már erélyes rendszabályokat és hatóságai beavatkozást sürgettek a túlrovid szoknyák, azaz inkább az alóló kikandikáló nő lábuk ellen. A párgyitlan szemlélő sem haragudhat az új divatra; hiszen legalább hűsz pár elefantázisban vagy egyéb formahibában szenvedő lábát kellett végignéznie a korzón vagy az utcákon, míg végre egy igazán cinos pár láb kárpótolta szenvedéséért. Mert — valljuk meg őszintén — az egykor oly sokat emlegetett "hires szép pesti nő" ma már a babonák közé sorozható. Ma, mikor az amerikai szépségábrák az ő egészséges formáival, büszke öntudatosságával az egész világot uralkodóvá vált, sokat vesztett varázsából a pesti nők gyakran tulzott "molettség", mely immár "kiment a divatból". Igaz, hogy ehhez az is hozzájárul, hogy a középosztály, elszegényedése folytán, nem bírja többé fenntartani a verseny; így aztán a pesti bérzespekulációk hőlyei vezetnek, már pedig ez az

emberfajta amegy is hajlamos arra, hogy tulontul kebedus hőlgyeket produkáljon, amibez hozzájárul a sok jó libamájpástetom, lévén módjuk az ilyesmire. Általában nem lehet manapság "a" pesti emberről beszélni, mint tipusról. Könnyörtelenül széttagolódott a pesti emberiség. A felszínen a meggazdagodottak, az ügyeskedők moluk aggodalmaskodva tekintenek az ős és utóda, a tél elé, mely számukra nem új szorakozásokat, új ruhákat és táncgyeket produkáljon, hanem új problémákat hoz: a fűtés, a meleg ruházódás, a gyermekek iskoláztatásának súlyos problémáit. Evről-évre szaporodnak a szerencsétlen pesti polgár gondjai. A szeméztáriához "hozzászoktak" ugyan a nélkülözölő százezrek, mégis rettegve gondolnak a fűtetlen szoba fenyegető rémére. Volt idő, amikor semmi pénzért nem vehetett szentet az ember és volt idő, amikor úgy mérték, mint az aranyt, de az ára még az arannál is magasab volt.

A pesti szegény ember, az ugynevezett polgári középosztály tagjai, a társadalomnak az a rétege, mely bérbe adja szellemi, vagy fizikai munkaerőjét, még mindig képtelen megküdeni a téllal. Boldog az a halandó, aki annyi szentet biztosíthat magának, hogy egyetlen szobát fűthet. Ez a szoba lesz azután a konyha, az ebédlő és egyuttal a hálószoba; a lakás többi részébe a téli hónapok alatt jőformán a lábát sem teheti az ember. Es aki így szenvedheti át a telet, az még boldognak nevezheti magát.

Régi igazság, hogy minél nagyobb terjedelmű valamelyik világháza, annál nagyobb tanját ültet benne a nyomorúság, de az is bizonyos, hogyha a nyomor alapján tessük mérlegre a világvárosokat, úgy Budapest talán a legnagyobb város — ma. Es ez az első ség, ez a szomorú "dícsőség" a világháboru legutóbbi hagyatéka.

Az idei téiben is "csodát" várnak a sorulldözött pestiek. Es talán egyszer bekövetkezik az az idő, mely nem jelenti a családosok láncolatának folytatását. Bekövetkezik a csoda, mely fűtött hajlékot, meleg ruhát és mindennapi meleg ételt biztosít az agyonkínzott pesti "szegényeknek." (b-7)

zognak, ezeket látni lépten-nyomon s versenyt a valutaspekulációk nőivel; egyszerű ruhákban, stoppolt harisnyákban, talpalt cipőkben, többszertendős ruhákban szomoruan vonulnak félre, várva a jobb jövőt. Férfiak nem követhetik a londoni divatot, kitérdelt nadrágban, széttagosított cipőkben, ütött-kopott kalappal járnak a megélhetés után.

Scythia

Irtá: Gombocz Zoltán

HOL volt a magyarok őshazája? Maradtak-e még az őshazában magyarok? Hányszor felvetették ezt a kérdést, amelyre a Névtelemlől és Julián barától Körösi Csoma Sándor és Jerney János legjobbjaink kerestek feleletet! A magyar őshazára vonatkozó nemzeti hagyomány története voltaképpen a keleten sejtett, hirt vékonyon után sóvárgó árva magyar lélek története.

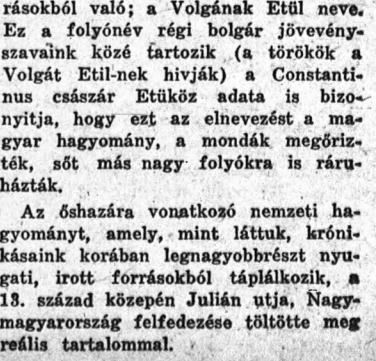
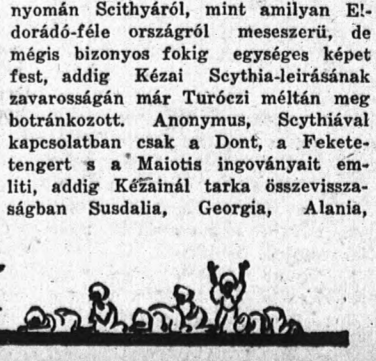
A hagyomány fejlődésének három állomását három név jelzi: Scythia, Magna Hungaria, Jugria. Árpádokrói krónikásaink, koruk felfogásának hódolva, a magyarokat scythiaknak tartják s a magyarok őshazáját Scythia néven írják le. A 13. század közepe táján Jugria utazásaival kapcsolatban a hagyomány középpontjára új név s egy földrajzilag is pontosabban meghatározott terület került: Magna Hungaria, Hungaria Major, szemben a magyarországi mai hazájával. A 15. század minorral vagy Pannoniával. A 16. század vége felé, midőn a moszkvai nagyfejedelem meghódította a vogul- és osztjაკok földjét, Jugriát, egész Európát bejárta az a hír, hogy a nagyfejedelem legyőzte a hunok és magyarok őseit, meghódította azt a földet, ahonnan hajdan a hunok és a magyarok Pannóniába vándoroltak. Ez a hagyomány fejlődésének utolsó állomása.

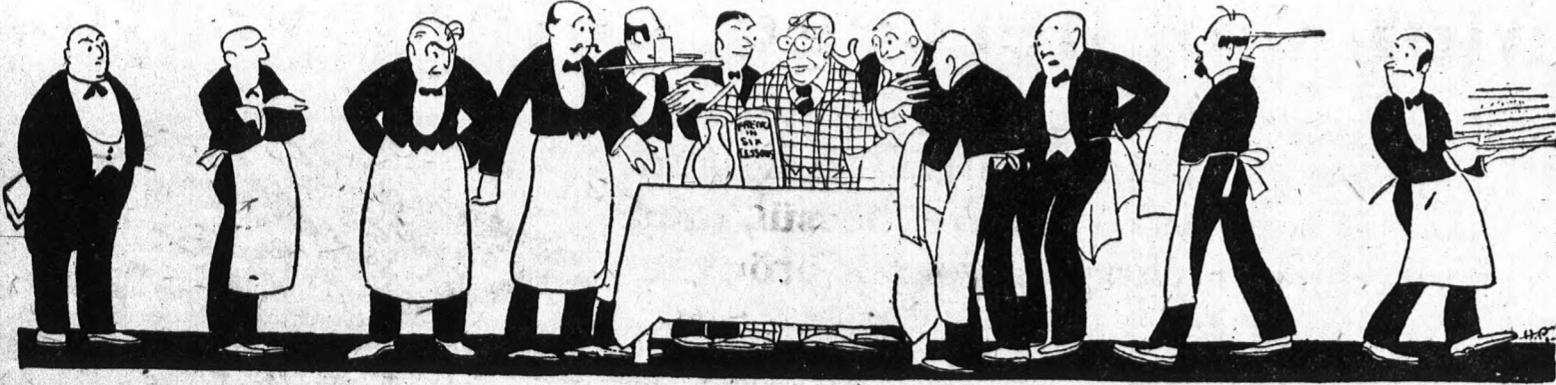
Scythia első részletebb leírását a történetírás atyjánál, Herodotostól találjuk, aki munkájának 4. könyvét el-ső sorban a scythiak ismertetésének szenteli. Scythia határait is megállapítja. Délnyugaton az Ister (Duna) alsó folyása választja el Thraciától, nyugaton az Agathyrsek országa (a mai Erdély), keleten a Tannis (Don) folyó s a Malotis ingoványait határolják. Ma már azt is tudjuk, hogy azok a scythiak, akiknek életmódjáról és szokásairól Herodotosz olyan eleven képet fest, idegromán nomád nép, a mai oszétok (alánok, magyarul és oroszul jászok) elődei voltak. A későbbi

Chvázim (a későbbi Khiva), a Karakitai Birodalom, Tarsia, a nesztóriánus ujjurok országa s Mongolia is szerepel: persze a 13. század közepe-táján, Julián Plan Carpin, Rubruquus utazási utján Középső Ázsiát mások ismertették, mint 1200 körül, Anonymus korában. 1223 és 1340 között két fő ut vezetett Európából a mongol nyáron udvarába. Az egyik a déli ut Seleucian és Bagdadon keresztül; ez a perzsa, a görög expedíciók útja s a nesztóriánus kereszténység terjeszkedésének iránya. Az északi ut főbb állomásai: Krim, Azov, a Don és a Volga, Chvázim, a Tarasus völgye, a Csü folyó és az Irtia. Ezt az utat tette meg Zemarchus II. Justinus követé (568), Plan Carpin (1246), Rubruquus (1253-4), Hait-hon, Grmny király (1254-5), Marco Polo (1274-5) és Marignoli (1338). A 13. században Közép-Ázsiából alig ismeretek egyebet, mint azokat a tartományokat, amelyek az északi Karaván-ut mentén vagy közelében feküdtek. Mindazt, ami ez ismert vidékektől északra feküdt, — így tett a mi krónikásunk is — a scythia gyűjtőnév alá foglalták, amely, akárcsak a mesés Góg-és Mágog-népek országa, a dolog természeténél fogva, mindig az okumenés térlel helyezkedett el.

Kézai leírásában is csak egy adat van, amely kétségkívül keletről hozott emlék, s nem nyugati írott forrásból való; a Volgának Etli neve. Ez a folyónév régi bolgár jövevény-szavaink közé tartozik (a törökök a Volgát Etli-nek hívják) a Constantinus császár Etükös adata is bizonyítja, hogy ezt az elnevezést a magyar hagyomány, a monádok megírzták, sőt más nagy folyókra is ráruhták.

Az őshazára vonatkozó nemzeti hagyományt, amely, mint láttuk, krónikásaink korában legnagyobbbrézt nyugati, írott forrásokból táplálkozik, a 13. század közepén Julián utja, Nagy-magyarország felfedezése töltötte meg reális tartalommal.

Szüreti csók

Irt: Benda Jenő

GOSZTONYINÉ esetéről beszélgettek. Pesti síhede. Holdvilágos sétaták a kis város macskaféjű kövekkel kirakott járdáján. Husz éves liba, élemedett férj. Egy reggelre nyitott ablak, üres ágy; köd előtte, köd utána, nincs a menyecske sehol sem. Harminc perc nem telt bele, tégra nyílt szemmel, gunyosan pittyedő ajkakkal, bolongat, tudákos fejével, szájeszérsőit megbotránkozással az egész város itta, habzsolta, egymásnak kínálta a rendkívüli szenzáció részegítő borát. Nagypák kora óta nem történt ebben az álmos fészkekben éhez hasonló. Nagypák korában, ötven csendővel ezült Malonyainé, a törvénytörő elnök csuf felesége oszónához terített asztalnál, tejszínhabbal tornyosodó kávéval halálra akarta mérgezni a szép Kendéné, mert tudta róla, hogy az ura szeretője volt. Az elnök feleségét vasra verve vitték be abba a palotába, ahol az ura parancsnokolt. Három nemzedék asszony népe szőtte, színezte, bővítette, tartította ennek a botrányos históriának a részleteit. Halk sügötéssel mindig, nehogy fehér lelkű lányok avatlatlan fülét beszennyezze vele. Most az új botrány, a váratlan, a hallatlan szenzáció fölibe dagadt a réginek. Nyílt utca során hangosan, harsogva újságolták egymásnak az emberek: "Gosztonyiné... Hallotta? A kis Gosztonyiné..."

ral, hanem egymásnak elkinálgatták... Nagyszerű mámoros esték, báránypaprikás fött az üstön, cigány huzta hét hétig minden nap más borházban. Isteriem! De megszükkült, de komoly, de számító, de utálatos lett a világ! A csepegői szüret... Az asszony arcán keresi a régi vidámságok visszasaugárzó derűjét. Az asszony azonban másfelé néz, ajkán még mindig az a bölcs, szemérmős, megértő mosoly, arrafelé bámul, ahol a verandaszőlő függönyének a repedéseibe aranynyilakat tüzöget a nap. És halk, mesemondó hangon így folytatja:

— Emlékezik rá? Volt egy ősz, ceodaszép ősz, olyan meleg és napfényes, mintha októberben is nyár lett volna... Kendénéknél voltunk szüreten... és egész este kinn ültünk a

hogy emlékezem! — Azután hirtelen megeredt a zápor. Pedél alá kellett menekülni. Zuhogott, zuhogott az eső, szó sem lehetett arról, hogy a csuszamlós hegyi utakon hazamenjünk. A háznak csak egy szobája volt. Akkor egy ponyvát feszítettek ki egyik faltól a másikig, a szoba egyik felében matracokat rakták le az asszonyoknak. A kifeszített ponyva tulsó oldalán pedig szalmát szórak le maguknak. Így aludtunk. Emlékezik rá? — Az öreg ur szájában kialudt a pipa. Letette maga mellé, könyökére támaszkodva félig áthajolt az asztalon, így kémselt a felesége arcába: — Emlékezem rá! De nem értem! Miért emlegeted most ezt? — Mert egy vallomással tartozom magának. Az egész életem nyitott

Tudtam, most vissza kellene vonni a karomat. De képtelen voltam rá. Maga egész este bolondul itatta velem a bort. És elszibadtam és türtem az ismeretlen kéz simogatását. Azután jött egy ismeretlen ajak: hosszú, forró, tapadó csók a kezem fejtén, aztán minden ujjam hegyén, aztán a tenyeremben, a csuklóm, a karom, végül itt a könyökkel ellentétes oldalon. Akkor még jobban erőt vett rajtam a zsbadás és harangzuga szójt meg a fülemben. És én nem tudom...

Az öreg ur kipirosodott arccal sürgette: — S azután? Mi történt azután? — Azután a csókok megrikkultak, egyre bágyadtabbak és bágyadtabbak lettek. Végül megszűntek. Mellettem, a ponyva tulsó oldalán, horkolni kezdett valaki.

Az asszony elhallgatott. Azután finom mosollyal hozzátette: — Azt hiszem, nagyon be volt csipve ez a valaki!

Az öreg ur végigment egyszer a verandán. Majd újra megállt a tarka abrosszal leterített asztal előtt: — És te... Te nem gondoltad... nemis sejtetted, ki volt... az a másik?

— Nem... Azaz, hogy mégis... Akkor úgy gondoltam — hogy talán Kund Pista.

Az öreg bácsi fogta a pipaszárát, a levegőben megzuhogtatta: — Hm. Kund Pista!

Fekete haja... szép szál kemény legényre emlékezett. Negyven esztendő házaság alatt egyetlen egyszer haragudott más valakire, csak erre az egyre, hogy miért olyan csinos, miért olyan kemény és férfias? Egy-két vascora, egy-két bál, hajnalig tartó szupécársás. Abban az időben még aranyhaja volt az ősféjű matróznak. Hossza, negyven éves boldogság derűs egén akkor egyszer, először és utoljára vonult át könnyű felhővel egy rövid, futó féltékenysé. Féltéleny mulva már nevetett rajta. Most, negyven esztendővel később azonban a szíve mélyén megint megmozdult valami. Az asszonyra nézett. Az asszony arca megszívedett, könnyű rózsaszínű pir terjedt el az őz haj kerete alatt: lenyugvó nap visszfénye havas ormon, eleléstet hazajárása annak az egyetlen zavarnak, amikor a tizenhat éves leány szerelméről álmodik. A szemében elhamvadt lángok hamu alól kiütözték a parásza, az ajkán fáradt álmadozó mosoly... Az öreg ur egyszerre féltékeny lesz a félbenmaradt bünt visszaálmódó jelekre külön-külön és együttesen. Hosszút lélekzik, nagyot csap a pipaszárral a levegőbe és ezt mondja:

— Hát tudod mit? En is tartozom neked egy vallomással. Az a másik... a ponyva tulsó oldalán én voltam!

Harsogó kacagásba tör ki. Már nem féltékeny, már büszke rá, hogy ezt a talpraesett hazugságot kitalálta. Az öregasszony kicsit hátrahököl, kémselve néz a férfi arcába. A szemében kialszik a pillanatra kigyulladt parázs apró fénypontja. Talán most, ebben a pillanatban aludt ki örökre! — ajka széle megvonaglik; szája most lefelé pittyedő igazi gyermekszáj lesz. Gyermekes arcán van ez a kifejezés, közvetlenül a sírás előtt, amikor kedvenc játékszerüktől megfosztják őket. A következő pillanatban azonban már ő is kacag. És a két öreg torlonk minél tovább trillázik, harsog a nevetés, annál inkább a szívükből jön a vidámság. A nap sziporkázó aranynyilai pattognak körülöttük a szőlőlugas félhomályában.

A repülőgép

Aranyl égbolt tengerére,
Hol csókot vilt a kőd s a szemhatár,
Felszállt egy búzke, karscu gépmadár.

A lég forró karjába dölve,
Ropogva egy-egy ülés alatt,
A halálhinta sebesen haladt.

Oszetlőpe a titok fátylót,
Átjarta a félt, tejszín felletet,
Az élet felsírt a háta megett.

Az élet sirt. Ő vigan feljebb szállott,
Aludról néve már csak annyi volt,
Mint egy parányi, szürkületű jolt.

Már-már elérte, amit eleven
Élet büntetlen soha el nem ér.
Körülte minden fényes volt s fehér.

Már-már az ég napfényével csicázott,
Uzöbe vette játsza, hirtelen,
Mint pajkos fiuk egymást idelelen.

Am ekkor bédán elcsuklott a szárnya
S mint fűszál, amely gyors malomkerékre
Aks; megpördült s visszahullott a rétre.

Ott vége volt, elnyúlt a zöld gyepe;
Egy szétzuott roncs bészke, ifju teste
Es valahonnan jött az örök este.
Es jöttek apró, ravasz madarak;
Verébek, feskék. Bambán körülállták,
Körülrepésték, nézték, megcsodálták,
Majd piszkos csóvát egy hitvány verébfi,
Egy nyomorult, egy rongyos, sunyi állat,
Husiba vágta a nagy, holt madárnak.

ALBA NEVIS.

Hát a két öreg is est tárgyalt. Tarka abrosszal asztal mellett a reggeli kávéjukat itták. A veranda oldalán fölfuttatott szőlőlugas: a kövér, zöld levelek között belopakodó nap-sugárban megcsillant a cukortartó ezüstje. Ajkán szelid, elnéző mosollyal fehér fejű öreg néni kedvenc macskáját etette. Az öreg bácsi dörögve tömögötte a csibukját. Gosztonyiné szegről-végről unokahuga volt. Ami történt, azt a familia gyalázatainak érezte.

— Nézd ezt a kis békát! — mondta. — Az ember azt hitte volna, ti zig sem tud számolni!

— Szegényke! — felelte rá az öreg néni. Azután megsimogatta a cicát és letette az élőlől a földre.

Az öreg bácsi ajka közt a vaszkos borostyánkőszopókával már gyufa után nyílt. Fél mozdulat után visszahuzta a kezét, kivette szájából a pipát, hozszura nyílt képpel egy csodálkozott...

— Talán bizony sajnálod ezt a... est a... — méltatlankodott.

— Édes Istenem! Az ilyen dologban olyan nehéz itélni! Egy kicsiny hiba, egy kis meggondolatlanság és...

Az öreg már meggyújtotta a csibukját és keményen pöfékelte, mint egy haragos istenség, füstfelhőbe burkolta az arcát:

— És ezt te mondd, te aki negyven éve... Akire az egész város úgy néz föl, mint egy szentségre! Te, akiről tudom, hogy soha egy gondolatod...

Az öreg néni mosolygott — kedves, fonnyadt, bölcs, mindent megértő mosoly! — Azután fölemelte a kezét és egy ujjal megfenyegette az öreget.

— A gondolatok! Hagyjunk békét a gondolatoknak, kedvesem! Az öreg ur szájában elapadtak a füstfelhők. Kérdő szemmel nézett az asszonyra. Ez pedig még mindig mosolygva azt kérdezte:

— Emlékezik még a csepegői szüretre? Az öreg ur mosolygva bólintgat. Csepegőben... a régi szüret... a filoxera előtt... Amikor még vidám életet élt ez az aluzkó város, az emberek nem csináltak üzletet a bor-

borház előtt, a tűz körül. Sokat itunk, mindnyájan becsiptünk egy kicsit. Mi is, asszonyok. Maguk azt mondták, áldozatot mutatnak be a magyarok Istenének. Hadarnak, és összehordták a száraz venyigét, majd a tűzre dobták... Borház eresztégy csapat fel a máglya lángra. Akkor maguk ezt kiáltották: "Hadur segits!" És libasorban, egymás után átugrátk a lángra. Kund Pista meg-siklott elesett, s megpörkölte a kabátja szárnyát. Emlékezik rá? — Az öreg ur szájában szaporan, apró füstfelhőkkel pöfékelt a pipa. Az ajkán régi huncutságoknak örvendező pajzán mosoly.

— Fiatalság bolondság! Persze,

könyv volt. Soha sem titkoltam el sem mit. Csak ezt. Ezt az egyet. Régen volt. Számárság volt. Most ezt az egyet is elmondom. Akkor éjjel... már mindenki aludt... nem tudom, hogy történt... én feküdtem szélen és a karom átvédtem a ponyva alatt... Az öreg ur föllált a székéről és rámeredt az asszonyra. Az pedig nem vett ebből észre semmit, még mindig a szőlőlevelek függőnyét átszurkáló tüznnyilakat nézte és így folytatta: — A szalmaszálak szurását éreztem. Viszta akartam vonni a karomat. Akkor azonban valaki megfogta a kezemet. Fogta, megfogta erősen, egy forró tenyér simogátni kezdte: itt, föl a könyökig, az alsó kar belső oldalát.

Hoffman Lajos

A TESTEDZÉSNEK a nyomait Görögország legrégebb történetében is megtaláljuk. A görög gyermeknevelési rendszernek egyik legfontosabb pontja volt a gyermek s később az ifjú testének edzése s evégből külön iskolákat tartottak, hol csakis testedzéssel foglalkoztak.

Az ugynevezett gymnasiumokban rendszeresen kiképezték az ifjuságot a testedzés különböző ágáiban s a gymnasiumok ifjusága időnként "versenyeken" mérte össze az erejét és ügyességét.

Bár a gymnasiumokban leginkább a jómódu és előkelő ifjuságot nevelték, mindamellett a testedzést az alsóbb néposztályokban is megkedvelték s nem egy alacsony származású kiváló versenyző a testedzést életpályának választotta.

Lassankint egyre nagyobb számmal akadtak olyanok, kik a testedzést mesterségnek, jövedelmi forrásnak tekintették s megvetették az alapját a későbbi professionista (hivatásos) sportnak.

Hát tudod mit? En is tartozom neked egy vallomással. Az a másik... a ponyva tulsó oldalán én voltam!

Gulyás József

AZ ATHLETIKA

A testedés az ókorban.—Az athléta név eredete.—Outdoor és indoor sport.—Angol és német rendszer.—Az athléta különböző ágai.—Az athléta megalapítása Magyarországon.—Az olimpiadok.—Magyar athléta klubok Amerikában.

Ezen versenyzőket nevezték athlétáknak s innen az egész sportot athlétának.

Rómában a nagy nyilvánosság előtt Kr. e. 156-ban tüntek fel s bár nem valami nagy sikert értek el, később, a császárság korában, Kr. u. az I. század végén már közkedvelté lettek.

Ettől kezdve a testedés, különösen a középkorban, ugyszólván domináló szerepet játszik az ifjuság nevelésében s a kor erkölcsiéhez mérten, az inkább durvább, mint nemesebb formában kultiválják, mert p. o. a középkor legkedveltebb sportága a bajvívás, nem egy ízben súlyos testi sérülésekkel végződött.

Hogy az athléta a mai, minden kétségen kívüli nemes formájában kifejlesztődött, azt Angolországunk közszóhetjük.

Az angolok voltak azok, kik az athléta szabályait és gyakorlási módjait kifinomították, az athléta új ágakat vezettek be s mig egyrészt otthon a hazájukban az athléta világságban nemzeti karakterük kiegészítő részévé tették; másrészt az athléta új ágait a különböző nemzetek.

Lassankint azonban két nagy irány fejlődik ki az athléta. Mig az angolok leginkább a szabadteri (out door) sportágaknak hódolnak s ezzel kapcsolatban bevezetik az athléta s az ugynevezett athléta játékokat, mint football, golf, cricket, tennis stb., addig a németek kifejlesztik a zártteri (in door) athléta, mint torna, súlyemelés, birkózás stb. Mind a két irány követői sport-egyesületekbe tömörülnek és az egyesületek viszont szövetségeket alkotnak s ezen szövetségek évenként kerestül világságos sportpolitikai háborút vívnak egymással, az athléta fenntartásáért az elismerésért.

Nálunk Magyarországon a "Magyar Athléta Szövetség" (MASZ) és a "Magyar Országos Tornász Egyesület Szövetsége" (MOTESZ) hosszú években kerestül háboruskodtak s tagjaikat kölcsönösen akár hányzor eltiltották a másik szövetség versenyein való részvételről s talán még ma sincs teljes béke.

Az angol irány azonban mégis csak fölényben van s a világ két legnagyobb sportnemzete, az amerikai és az angol, főképen a szabadteri athléta hódol.

Magyarországon a rendszeres athléta az 1870-es években vezeték be s 1874-ben Eszterházy Miksa gróf megalapítja a Magyar Athléta Klubot, melynek tagjai kivált eleinte, ugyszólván kizárólag az előkelő világ sorából kerülnek ki.

A versenyzők ambíciójának a serkentésére versenyeket rendeznek s a tárgyakat nyerteséit értékes tisztelet díjakkal díjazák, majd u. n. vándordíjakat tüntek ki, melyeket évről évre újból meg kell védeni, mert ellenkező esetben más tulajdonába megy át s ily módon sikerül elalul.

Manapság a kezdeményező egyesületen kívül már számtalan egyesület működik s közöttük nem egy olyan, mely több mint huszonöt éves multra

tekinthet vissza. A Magyar Athléta Klubon kívül az Óbudai (Budai) Torna Egylet, Budapesti Torna Klub, Budapesti Korcsolyázó Egylet, Magyar Testgyakorlók Köre és Magyar Uszó Egyesület azok, melyeket leginkább nevezhetünk a magyar athléta utöröknek.

Annak ellenére, hogy az Athléta fiatalabb, mint bármely más európai nagy nemzeté, mégis számottevő sikereket értünk el a nemzetközi viszonylatban. A legelső athléta olimpiai versenyről Hajós Alfréd mint győztes uszó tér haza, majd Schubert Ernő és Speid Zoltán Ausztria és Csehországnak bajnokságait nyerik, Kauszer Jakab Anglia rugugró bajnokságában győz, Halmi Zoltán a legyőzhetetlennek tartott Danielst olimpiai bajnokságában veri Bauer Rezső, Weiss Rikárd, Prokop stb. szintén mint olimpiai bajnokok szerettek dícsőséget a magyar athléta.

A legjelentősebb sikert azonban vívónk érték el, kiknek kétségbevonhatatlan fölénye előtt meghajolt az egész világ.

Az olimpiai egyéni vívó bajnokságokat a magyarok ugyszólván maguk között intézik el s a csapatverseny is könnyen nyerik.

Dr. Fuchs, dr. Földes (ki már évek óta Clevelandban tartózkodik), Zalavszky, Mészáros, Welter, Shenker, stb. valóságos legyőzhetetlen vívóvárdát alkottak.

A háboru alatt szünetelt az athléta, de versenyzőink már kezdének ujából feltűnni. A Pannonia nyolevezeése a leg erősebb nemzetközi versenyben második lett, a fiatal Sipos pedig a világ egyik legjobb melluszóját győzte le.

Amerikában már szinte fejlődésnek indult a magyar athléta. New York, kezdte s utána Cleveland, Chicago, Youngstown, Akron, Detroit alakított szépen működő athléta egyesületeket.

A szorosan vett athléta terén New York vezet, utána Cleveland és Youngstown következik, mig a football terén Cleveland áll első helyen.

A clevelandi Magyar Amerikai Athléta Klub, melynek négy jöképes segü versenyzőjét mutatják be képeink, legfőképe a football kultiválja s számottevő sikereket ért el.

Megnyerte a képünkön bemutatott Labor Cup-ot, Cleveland város bajnokságát s jelenleg ugy az Ohio állambeli, mint a Liga-bajnokságban vezető helyen áll.

Saját, szépen berendezett klubházzal bir, mely nyitva áll az egész clevelandi magyarság előtt s mely klubház kivált az utóbbi időkben, minden magyar mozgalom kiinduló helye.

Egyéni sikereiket tekintve, az amerikai magyar athléta között első helyen áll a new yorki Fehér Sándor, ki mint hosszútávúto aratta sikereit s az immár veterán, Tóbiás Zoltán, ki ugy otthon, mint itt több uszóbajnokságot nyert.

Mager Ferenc

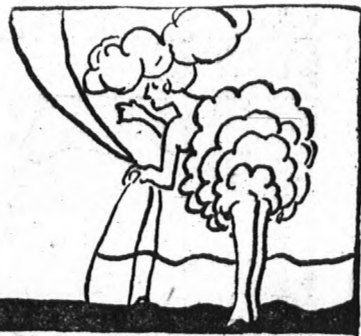
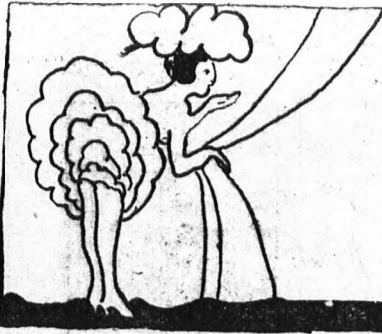
Socialer Turn Vereinnál nyerte s a ki egyuttal a jövőndő csapatát is, a még csak "gyerekesapatot" tanítja az athléta alapelveire.

Kissé nehéz és lassu az amerikai magyar athléta fejlődése; de mióta megalakult az Amerikai Magyar Athléta Szövetség, azóta élénkebb a fejlődés. Vezetői Dr. Cserna Endre, Dr. Földes Dezső, Varga Hugó, Bokor Jenő, ugy anyagilag, mint erkölcsileg mindent elkövetnek, hogy a magyar athléta elősegítsék és fölemeljék arra a színvonalra, amelyre odahaza elfoglal és a világ legjobb athléta tartott amerikai bajnokok között először talán, egy, később talán jobb magyar nevet fogunk találni, ha elkövetünk mindent athléta támogatása érdekében.

Frank Imre.

Nagy József

ÉLNI

ELNI, élni! — suttogta magában Ardó. Szinte maga sem tudta, hogyan jutott ki az utcára. Az inémt a szobájában ült és orvosi könyvek fölő halajva, szigorlatra készült. Talán a fejét akarta küssé kiszellőztetni és ezért került ki az Andrassy-utca. Sima volt az út, mint a firozatalan, fekete folyó. És mint valami halkak sikló bárka, villamos-autó közeledett. Az ablaka tündéresen ki volt világítva és benne egy prémes, finom asszonyka ült.

— Imádlak! — kiáltott fel Ardó és kitérte a karját. Csak akkor tért magához, mikor az egész tünemény már messzire elröppent és a gép távolból bugott egyre halkabban.

Ardó, aki a kezdő orvos kivánsiságával kísérte folyton figyelemmel a saját lelkiállapotát, most már tudta, miért vált oly hirtelen hütlenné a könyveibe. Telisteli volt azzal az ifjú életvirággal, amit a hosszas megtartoztatás betegségek szokott fokozni.

Ardó a városligetbe jutott szinte akaratlanul. Fák és bokrok rejtelmese borongtak a holdfényben. Ardó hirtelen visszahátrékkent.

A bokrok közt az egyik padon egy nő ült. Egy árnyék, amely beleolvadt az általános sötétségbe. Közelebb ment, fejéje, de az árnyék nem mozdult. Elment előtte és látta, hogy a nő fekete ruhában van és az arca fehérén villog elő különös, szomorú kifejezéssel.

— Jó estét! — próbált Ardó közeledni.

Nagyon halk női hang felelte: — Jó estét! —

— Nem háborgatom? — kérdezte Ardó.

— Mindig egyedül vagyok — felelte a nő.

— Megengedi?

— Tessék — felelte a nő közömbösen.

Ardó leült a padra és oldalvást nézve vizsgálta a nő arcát. Látta, hogy fiatal arca sápadt, égő és szeme az ajka lázasan remeg.

— Miért néz így rám? — kérdezte a nő.

— Mert szép — felelte Ardó.

— Ugy-e, tisztességtelen nőnek tart, hogy éjjel, egyedül lát? — kérdezte a nő.

— Engedje megkérdeznem, miért van itt ilyen késő éjjel?

— Nagyon fájt a fejem, — felelte a nő.

— De hiszen lázas. Adja ide a kezét.

— Ön orvos? — kérdezte a nő.

— Az akarok lenni, — szölt a nő schajtvá. — Nagyon sok szenvedést fog látni. Nagyon megkeményedik majd a szíve.

A nő lélegzete hirtelen elfúlt. Köhögni kezdett és a köhögés után hát rászédült.

De azután hirtelen valami hihetetlen erőfeszítéssel villámgyorsan fölkel és mosolyogva szölt Ardóhoz:

— Még élni akarok... pedig vesztem érzem!

— De, édes gyermekem, — szölt Ardó, — a legnagyobb könnyelműség, hogy ilyen lázasan eljött hazulról. Életével játszik.

— Nem bírtam ki már odahaza, — szölt a nő. — Az ágy, az orvos-ságos üvegek... Kiugrottam az ágyból. Élni akarok!

— Hogy hívják? — kérdezte töle Ardó.

— Vera... —

— Nines igaz, Vera, — mondta Ardó. — Ki hallott már ilyet? Éjszakai lázsal kimenni az utcára és leülni a hideg padra!

Vera hirtelen megragadta az or-

dó lármája verte föl. Vendég nélkül kiszálló egyfogatu bérkocsi volt, különös véletlenképp a néptelen ligetben. Megállították a kocsit és beleültek.

Vera önfelédten mesélte: — Mióta nem voltam már az utcán!... Mindig ágyban... És bérkocsin már mióta nem ültem!... Legutoljára akkor, amikor egy reggel bálból jöttem haza... Azóta vagyok beteg. A bálban nagyon sokat táncoltam. Forró volt a vérem. Jeges vizet ittam.

— Ó, rettenetes! — szölt Ardó.

— És azóta — folytatta Vera — a férfiak nem mertek közeledni felém, mert tudták, hogy beteg vagyok és kinek van bátorsága, hogy beléseressen egy nőbe, aki tudja, meddig fog élni? És ha én magam nem kínálok föl magamat, akkor talán maga is gyáván visszavonulna e-llém. De ne féljen tőlem, nem lesz ideje, hogy belém bolonduljon, mert úgy sem élek már sokáig... De hova megyünk?

— Ahova akarja, — felelte Ardó.

— Ahol zene szól és pezsgőt lehet inni, — felelte a leány.

Egy éjjeli kávéház elé hajtottak.

— Nem merek bemenni, — szölt Vera és füve maradt a kocsiban. —

Irta: Szini Gyula

És milyen csodálatosan tisztán ragyognak a esőárvak!

Ardó fölésvarta a villányt, de Vera kérlelte, hogy oltsa el, mert látni akarja a holdat.

Amióta Vera a szobában volt, mintha a lázát, meg gondolatlanágát elvették volna. Tartózkodó lett. Megijedt, mint valami tisztességes, fiatal leány, aki először lépi át egy férfi küszöbét.

— Üljön távolabb tőlem, — mondta Ardónak. — Bontsa fél a pezsgőt.

Ardó hozzálátott a bontáshoz és a dugó nagy durranással szaladt ki. És mialatt poharait megtöltötte a gyöngyöző itallal, Vera így szölt:

— Oly jó, hogy már itt vagyok, itt tartok. Már tudom, hogy a legnehezebben, azon, amikor egy fiatal nő átéli az idegen kertim küszöbét. Csak ezt az egyet akartam még életemben elérni...

A szeme pillái oly nehéz lettek, hogy nem tudta őket nyitva tartani. Ardó megkínálta egy pohár pezsgővel és ezt Vera mohón itta meg.

— Haza akarok menni! — szölt hirtelen Vera. — Ilyen szégyen! Le-részezem, mint valami utcai nő!

Aztán esedékes, vidáman nevetve tette hozzá:

— Olyan jól érzem magam!

Vera az italtól teljesen elbódult. Oly hevesen öntötte magába a pezsgőt, hogy az eszméletét mindinkább elvesztette. Mély, mozdulatlan letargiába esett. Ardó hiába szölt hozzá, nem mozdult. Hiába ráta meg a vállát, nem moccant. Az orvosnövendék ijedten csavarta föl a villányt.

Sápadt, nagyon sápadt volt Vera szép arca. Alig lélegzett már, de a szíve még vert.

Hirtelen kinyitotta a szemét, fölugrott és körülnézett:

— Hol vagyok? — kérdezte ijedten, de amint meggillantotta Ardót, elmosolyodott:

— Táncolni akarok! — kiáltotta kigyulladó szemmel és Ardó felé a kart sietni tántorgó lépésekkel. A két karját rajongva kitárta:

— Szerellem! — bugta örömmittasan és aztán, mintha megböngött volna valamiben, elvágódott a padlón, teste egész hosszában. Ardó már elkésett attól, hogy a karjával elfogja a leányt. Vera szinte vonaglás nélkül kinyult.

Az orvosnövendék letérdelt Vera mellé, szakértően a szíve fölé hajolt, hallgatta és aztán szölt halkak, magában:

— Vége...

Tépjó gondolatok

Irta: Vargha Gyula.

Mint Faraó életfogójának,
Fejemre felénk madarak szállnak;
Sasok, keselyűk, állvelek, véscesék,
Az egész ragadozó vérség.

Röpész szeregűstül a gondolat ölyve,
A csőre hegyes, éles a körme,
S szállnak a gond nehéz keselyűk,
Zsákmányukon megtelepülnek.

A sok repeső, hogy előzzen,
Reményeim rongyát kitémtem;
De oda se néznek a váznak,
Viljogva tovább lakoznak.

vosnövendék vállát és kigyult szemmel szölt:

— Hát nem érzi, nem látja, hogy miért vagyok itt?!... Hát elkergettem talán?... Mire vár még?... Odadobtam magam?... Micsoda fér fi magya?

Ardó megdöbbenve nézett a fiatal lányra. Vera ajka a hold fényében rubinvéroesen izzott, mint a bor. Sze-méből mámor esillogott.

Ardóban megint fölbredt az a lappangó érzés, ami a könyvei mellett elcsalhatta. A leány szavaitól ő is megszédült. Megfogta Vera kezét a felénk, próbálkozva esőket nyomott égő ajkára. Vera pedig magához ölelte yadul az orvosnövendéket, szilajon eskolgatta és alig akarta elengedni.

— Értsen meg, — szölt fuldokolva. — Megszöktem hazulról. A szí-lem már ahudtak... Élni akarok, mulatni akarok!... Van pénze? — Nézze, itt a ridikülöm. Pénzt is hoztam magammal. Pezsgőzni akarok.

Vera karsu és törékeny termetű volt. Szemmeláthatólag remegett, mikor fölkel a helyéről. Alig állt a lábán.

Az éjszakai esőndet kocii közele-

Hátha ismerős lát meg? Nem akarok szögyent hozni szüleim fejére arra a rövid időre, ami még hátra van a számomra.

— Akkor engedje meg, hogy a lakásomra vigyem, — ajánlotta Ardó.

— Ott senki sem láthatja,

— Helyes, nagyon helyes! — kiáltotta Vera. — De hozzon magával a kávéházból néhány üveg pezsgőt. Nem akarok józan maradni.

Ardó bement a kávéháza és pár perc múlva a pezsgős palackokkal szállt vissza a kocsiba.

— Bontson fél egy üveget, — sikoltott vigán a leány.

— Majd odahaza nálam, — felelte Ardó.

— Csak siessünk! Gyorsan, gyorsan!...

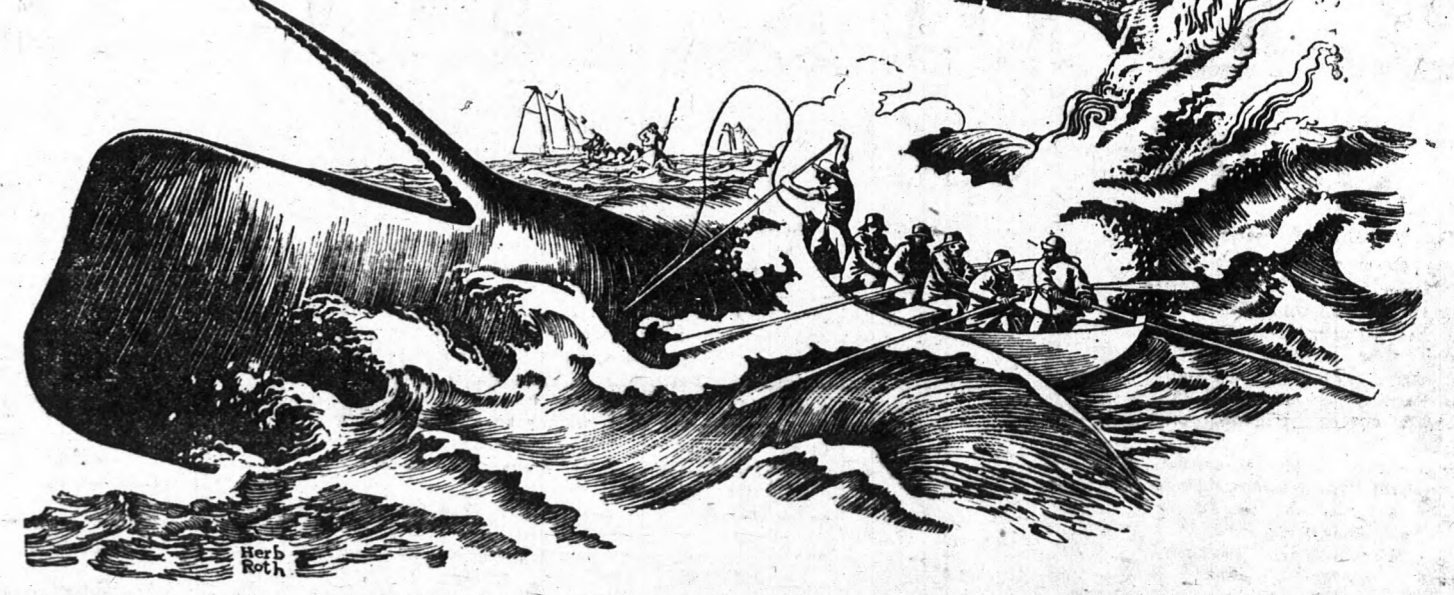
Mikor Vera az orvosnövendék szobájába lépett, hirtelen föliskoltott, mintha kigyó marta volna meg. Ardó íróasztalán emberi koponya fehérlett. A koponya bubjára kopott sipka volt helyezve.

— Ezt nem bírom látni, — didergött Vera és a koponyát a nyitva levő ablakon át kidobta az utcára.

— Ó, milyen édes a levegő, — szölt Vera és kihajolt az ablakon. —

Monaco hercege cethalászáton

I. Albert eleven és színes leírását adja hajózási és óceán-buvárkodási kalandjainak, a miket ő többre becsül, mint világhírű játékbarlangjának örömeit

I. Albert, Monaco hercege, nagy tudós. Különösen két tudományok szenteli tudományos buvárkodásait, az óceánográfianak és az emberi paleontológiának, vagyis a tenger és az őskori ember tanulmányozásának. E két tudományáért többet tett, mint akármelyik ma élő ember és neki köszönhető, hogy a két tudomány ma már virágzósa tétőpontján áll.

Még fiatalember volt, mikor egyik rokona bevonta ásatásaihoz. Albert maga szabályozta az ásatások módját, ami még ma is elsőrangú minta gyanánt szerepel a tudósok előtt.

Azután a herceg hajózáshoz fogott. A spanyol hajóhadban szolgált, zászlós volt és később ő vezette hajóinak tudományos buvárkodásait. Mint hajóskapitány, tisztének minden felelősségét és teendőit kitünően ismerte. Tudomány-szomja csakhamar a tengerek élettana felé vonzotta. Elsőrangú szaktudósokat gyűjtött maga köré és megalakította a monacói óceánográfiai muzeumot.

"Egy hajós pályája" című könyvében maga beszéli el tengerészeti és tudományos kutatásait. Olyan tudósok segítségével, mint Cartailhae, Marcellin Boule és Henri Breuil abbé, Monaco hercege rendkívül nagy lendülettel adott annak a tudománynak is, mely az őskori ember legrégibb nyomait kutatja, történelem előtti dolgait, alkotásait, csontvázait keresi. Grimaldi mellett, Monaco közelében, gyakran rendezett ilyen ásatásokat.

Mint ahogyan a tengerek tanulmányozásának irányítására megalapította monacói óceánográfiai muzeumát, éppen úgy koronázta meg őskori embertanulmányait azzal, hogy Párisban egy paleontológiai intézetet alapított. Az előtt soha senkinek eszébe sem jutott volna az a gondolat, hogy külön palotát szenteljen a paleontológiai kutatások irányítására. De a palota ott van, a mult év decemberében nyitották meg Albert herceg és Millerand francia köztársasági elnök kezébe átadta.

Jean Brunhes, a College de France egyik tudós tanára, aki lekötözi a herceg naplójának egyik pompás leírását, többször jár a tudós herceggel együtt kirándulásain. Legutóbb a herceg korábbi és jó egészségéről beszélgettek, amikor ez az erős, fáradhatatlan ember, aki nemrég töltötte be hetvenhetedik életévét, minden nagyoltsá nélkül, a világ legtermészetesebb hangján mondotta: "1857-ben voltam utoljára beteg."

lete meglehetősen magas. Köztiük és a tulajdonképpen bálnák között több lényeges különbség van: a bálnák fogoránál sokkal erősebb a cahalot-halaké, különösen az alsó állkapocsban. A bálnák eledele ugyanis puhább, lágyabb, mint ezeké. A cahalotok feje óriási, az egész testnek egy harmadrészét képezi és roppant alakuk függőlegesen végződik, mint a hajó fara.

Ezek a testtani különbségek különböző királyságok területére helyezik őket. A bálnák főként a sarkok vidékének hideg vizeiben élnek, ahol roppant sűrűségben tanyáznak azok a rendkívül finom ázalagok, melyeket ők táplálkozási-csáknak olyan öntudatlanul hámozolnak fel, mint ahogyan mi léleketek vesztünk. A cahalot-halak esakik melegebb vizekben élnek és keményebb eledelekkel, polypokkal, halakkal élnek.

I. Albert, Monaco hercege.

Hajóm parti munkáját felbeszakítottam, teljes gőzt adtam a gépeknek és siettünk a kis flotta után. Óvatos voltam, hogy ne menjek nagyon közel ezekhez a szegény emberekhez, akik e dráma szereplő személyei, mert jól tudtam, hogy a propeller zörögését a víz messze elviszi és ez a szokatlan zaj felkeltette a ceteket állimkból, amikor a halászkok egyedül közelítettek meg őket és így meghusztattam az a vállalkozást, mely pedig ezeknek az embereknek legfőbb jövedelmét forrasza. Körülbelül másfél mérföldnyi távolságra maradtam hát tőlük, ohonnan szint oly jól láthattam az eseményeket.

A halászhajók közül kettő már lebecsült vitorláit és erős látószöveimmel megláthattam, hogy odaértek a cetek közelébe, melyeknek csöndes lélekzése magasra lövelte a vizsugarakat, mint valami fehér rakétákat. A dráma nagyon izgatónak ígérkezett és mert láttam, hogy a szigonyos már amugy is dobásra készül: teljes gőzzel siettem a halakhoz.

Még mielőtt odaérkezhettem volna a megszigonyozott áldozathoz, láttam, hogy a másik két hajó a többi menekülő halat vette üzőbe. A megszigonyozott cet első megriadt futása, amiben magával rántja üldözői csónakát, megcsen-

desedett, mire odaértünk és éppen jókor érkezünk, hogy lássuk a második szigonydöfést. Most már rózsaszínű lett a vizsugar, melyet a roppant hal magából kilövelt; a rózsaszín hamar vérszerű változott és a víz is körülötte, attól a vöröstől, mely most már valóságos hullámokban ömlött az állat szájából.

Oldala mellett voltunk már, mikor az óriás haláltusája megkezdődött. Az iszonyu tömeg ott hanykolódott a vízben, néha-néha csaknem kidobta magát a tengerből roppant vergődésben. Félelmetes farka erőszakosan csapkodta a vörös hullámokat. A fodros habok, mint a szinpad gyöngyös függönye, emelkedtek és foszlottak szét a felsége jelenet előtt.

A hajómon lévő ötven ember mind némán, lélegzetét is visszafogva figyelte a gyönyörű színtájkot. Ott volt valamennyi a fedélzeten, csoportosulva a hajó fara körül, a kinyúló hátulsó árbécon, a nagy árbécon, ki hol tudott jobb megfigyelő helyet találni. Engem is megrendített az ismeretlen látvány félelmetes nagysága, teljes figyelemmel követtem a dráma minden részletét, mint ahogyan az álomban fél az ember attól, hogy most már mindjárt véget ér a csodálatos látvány, amit az ember szeretne újra meg újra látni. Meghatott az ekkora arányú szenvedés látása is; az arányok roppant volta miatt szörnyűbbnek látszott a fájdalom, mint a kisebb lényeké. Szívbeli sajtókat a mély-ségek e korlátlan hatalmú urát, aki talán századokon keresztül járta a tengerek fenekét anélkül, hogy a félelmet ismerje volna. Mennyi vizet bejáratott, de ellenségre sohasem talált. Ezer meg ezer vihar dühöngése még csak nem is érintette őt, — és most véget ér ezredes élete egy törpe túszurása miatt!

Az a tömörkedés véresége, az a meghasított hústömeg, mind tanúsították, hogyan terjed az elkövetett rossz és micsoda roppant pusztítást okoz, csakugy, mint a kivágott fa, vagy a sziklához csapott hajó esetében.

A cet hirtelen abbanhagyta a csapkodást és mihia a mi közeledésünk új bátorságot öntött volna szívébe: egyenesen felénk rohant. A következő szempillantás alatt hirtelen végigrongyoltam, hogy micsoda következményei lehetnek hajónkra néve annak, ha ez a szörnyeteg akár akaratlanul, akár véletlenül hajónkra ütközik. Erre azonban nem került a sor, mert az állat, husz méternyire tőlünk, várta a viz alá bukott. Vajjon a hajófenéket fogja-e felhasítani, vagy a kormánylapátot törti-e össze, vagy a propellert zúzza-e szét farka legyintésével? Tíz másodpercig ezek az aggodalmak változtatták egymást agyamban, amikor a roppant és immár féltlen tömeg a hajó másik oldalán bukott föl. A cetalások hamar odasiettek oldalához, hogy a szigonyos megadja nekik a kegyelemdöfést, mire a halál dermedtsége elomlott az egész tömeg minden részén, míg a szemlélőkben a felindulás és meghiúsultság érzéséről a torkot, hogy sem szólni, sem lélegezni nem tudtak.

Hajónk és a halászkok csónakja vérszönyegen uszott, mely körülbelül két és fél hold kiterjedésű lehetett. Itt-ott sötétebb vörös folyók kigyóztak a távoli kék vizek felé, mint ahogyan a hegyekről alászálló felhők húzódnak bele a völgyek ködtegerébe.

A hal roppant feje egészen közel volt hajónk hátulsó végéhez. Alsó állkaposa a hullámok mozgására folytán lassan emelkedett és ereszkedett alá és én egészen jól megfigyelhettem, hogyan hányja ki egymásután legutóbbi prédáit.

ÖRÖM

ha az éhaznak hirt hallanak amerikai reklamáktól, de KÉTSZERES ÖRÖM ha az amerikai reklámok pénz-szerzését is kihasználják.

AZ AMERICAN UNION BANK LEGJOHOSORRAN ÉS LEGGYOR-SÁBBAN UTALJA ÁT A PÉNZT MAGYARORSZÁG B A R M E L Y RÉSZÉRE.

KÖZJEGYZŐI ÜGYEK pontos és lelkiismeretes elintézése. HAJÓJEGYEK a legjobb vona-takra azonnal érvényben. FELVILÁGOSÍTÁST ÉS TANÁ-CSOLT INGYEN ADUNK.

AMERICAN UNION BANK

Németh János, elnök.

Főszék: 10 East 22nd Street a Bankpalotában.
Fiók: 1597 Second Avenue Corner 83rd Street NEW YORK.

PÉNZKÜLDES

Magyarországra

Koronákban és Kézpénz-Dollárookban.

BETÉTEK

Hajójegyek minden vonalra

KISS EMIL

BANKR 133 SECOND AVE NEW YORK

Csintalan Peti Kalandjai

